

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY CHORZELE

Siedlce 2005

Spis treści

Spis tabel, wykresów i rysunków.....	6
I. WSTĘP.....	10
1.0. Obszar i czas realizacji planu.....	10
II. CHARAKTERYSTYKA OBSZRU REALIZACJI PLANU.....	11
1.0. Ogólna charakterystyka Gminy Chorzele.....	11
2.0. Środowisko przyrodnicze.....	15
2.1. Rzeźba terenu.....	15
2.2. Wody powierzchniowe i podziemne.....	15
2.3. Gleby.....	16
2.4. Lasy.....	19
2.5. Klimat.....	20
2.6. Walory krajobrazowe.....	20
2.7. Obszary i obiekty chronione.....	21
2.8. Zagrożenia środowiska przyrodniczego.....	21
2.8.1. Ochrona powierzchni ziemi.....	21
2.8.2. Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych.....	22
2.8.3. Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego.....	24
2.8.4. Hałas.....	25
2.8.5. Gospodarka odpadami.....	26
2.8.6. Promieniowanie.....	27
2.9. Podsumowanie i zestawienie najpilniejszych zadań.....	29
3.0. Dziedzictwo kulturowe.....	31
3.1. Historia Gminy Chorzele.....	31
3.2. Zabytki.....	33
4.0. Strefa społeczna.....	35
4.1. Sytuacja demograficzna.....	35
4.2. Struktura demograficzna według płci.....	35
4.3. Małżeństwa.....	37
4.4. Przyrost naturalny.....	38
4.5. Struktura demograficzna według grup ekonomicznych.....	42
5.0. Bezrobocie i rynek pracy.....	44
6.0. Pomoc społeczna.....	53

7.0. Ochrona zdrowia.....	59
8.0. Oświata i wychowanie.....	61
9.0. Sport i rekreacja.....	63
10.0. Kultura.....	64
11.0. Bezpieczeństwo publiczne.....	64
12.0. Mieszkalnictwo.....	66
13.0. Gospodarka lokalna.....	68
13.1. Rolnictwo.....	68
13.2. Leśnictwo.....	70
13.3. Małe i średnie przedsiębiorstwa.....	70
13.4. Przemysł.....	71
14.0. Infrastruktura techniczna.....	73
14.1. Drogownictwo.....	73
14.3. Elektroenergetyka.....	75
14.4. Telekomunikacja.....	75
14.5. System zaopatrzenia w wodę.....	76
14.6. Sieć kanalizacji. Oczyszczalnia ścieków.....	78
III. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH (SWOT) MIASTA I GMINY CHORZELE.....	80
IV. ZADANIA, KTÓRYCH CELEM JEST POPRAWA SYTUACJI W GMINIE CHORZELE.....	83
V. ZADANIA PRIORYTETOWE ZAPLANOWANE DO REALIZACJI W LATACH 2004-2006.....	87
1.0. Wzmocnienie infrastruktury drogowej w Gminie Chorzele.....	87
2.0. Budowa Mazowieckiego Centrum Sportów Zimowych w Chorzelach.....	88
3.0. Poprawa jakości wód - budowa gminnej oczyszczalni ścieków w Chorzelach.....	89
4.0. Źródła finansowania oraz koszty projektów priorytetowych, realizowanych w latach 2004-2006.....	90
VI. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY.....	93
VII. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY CHORZELE.....	94
VIII. SYSTEM WDRAŻANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.....	96
IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ.....	98

1.0. System monitorowania planu.....	98
2.0. Sposoby oceny planu rozwoju lokalnego.....	99
X. PROMOCJA PLANU.....	100
Materiały źródłowe.....	101

Spis tabel, wykresów i rysunków.

Tabela 1. Jakość wody w rzece Orzyc wg stężeń charakterystycznych w ostatnim okresie badawczym.....	23
Tabela 2. Stan ludności według faktycznego miejsca zamieszkania ogółem (stan na 31 XII).....	35
Tabela 3. Stan ludności według faktycznego miejsca zamieszkania mężczyzn (stan na 31 XII).....	36
Tabela 4. Stan ludności według faktycznego miejsca zamieszkania kobiet (stan na 31 XII).....	36
Tabela 5. Liczba zawartych małżeństw w gminie Chorzele oraz w powiecie przasnyskim.....	38
Tabela 6. Liczba urodzeń żywych (stan na dzień 31 XII).....	39
Tabela 7. Liczba zgonów (stan na dzień 31 XII).....	39
Tabela 8. Przyrost naturalny w osobach (stan na dzień 31 XII).....	40
Tabela 9. Przyrost naturalny w ‰ (stan na dzień 31 XII).....	40
Tabela 10. Migracja wewnętrzna ludności według płci w latach 2000-2003.....	40
Tabela 11. Przyrost rzeczywisty mieszkańców gminy Chorzele.....	41
Tabela 12. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (stan na 31 XII).....	42
Tabela 13. Ludność w wieku produkcyjnym (stan na 31 XII).....	42
Tabela 14. Ludność w wieku poprodukcyjnym (stan na 31 XII).....	42
Tabela 15. Stopa bezrobocia w powiecie przasnyskim na tle sytuacji w województwie mazowieckim i w kraju.....	44
Tabela 16. Liczba bezrobotnych w gminie Chorzele i powiecie przasnyskim.....	44
Tabela 17. Struktura bezrobocia w gminie Chorzele w latach 2003-2004.....	45
Tabela 18. Pośrednictwo pracy w latach 2003-2004 w mieście i gminie Chorzele pozostających w obsłudze Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu.....	45

Tabela 19. Ludność gminy Chorzele i powiatu przasnyskiego objęta pomocą społeczną.....	53
Tabela 20. Liczba dzieci w rodzinach, zamieszkujących teren gminy Chorzele.....	53
Tabela 21. Pomoc udzielana rodzinom niepełnym w gminie Chorzele.....	54
Tabela 22. Rodziny emerytów i rencistów, zamieszkujące gminę Chorzele.....	54
Tabela 23. Wykaz placówek w gminie Chorzele świadczących usługi stomatologiczne.....	60
Tabela 24. Możliwości dojazdu uczniów do szkół podstawowych i gimnazjów, odległość szkoły od miejsca zamieszkania.....	62
Tabela 25. Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów przypadający na 1 nauczyciela.....	62
Tabela 26. Wykaz zarejestrowanych klubów i stowarzyszeń kultury fizycznej funkcjonujących na terenie gminy Chorzele.....	63
Tabela 27. Działania KP w Chorzelach (gminy Chorzele i Krzynowłoga Mała).....	64
Tabela 28. Statystyka zdarzeń drogowych w latach 2001-2003r.....	65
Tabela 29. Zestawienie pożarów, miejscowych zagrożeń i alarmów fałszywych na terenie gminy Chorzele.....	65
Tabela 30. Dynamika rozwoju budownictwa mieszkaniowego w latach 1995 – 2003.....	66
Tabela 31. Typ zabudowy mieszkaniowej w gminie.....	67
Tabela 32. Plony upraw w roku 2003 wg szacunków gminy [t].....	68
Tabela 33. Pogłowie zwierząt w 2003 roku wg danych gminy.....	69
Tabela 34. Wybrane pojazdy mechaniczne w 2003r.....	69
Tabela 35. Długość dróg w gminie Chorzele, zarządzanych przez PZD, stan na 31.XII.2000r.....	73
Tabela 36. Długość dróg w gminie Chorzele, zarządzanych przez PZD, stan na 31.XII.2001r.....	74
Tabela 37. Długość dróg w gminie Chorzele, zarządzanych przez PZD, stan na 31.XII.2002r.....	74
Tabela 38. Długość dróg w gminie Chorzele, zarządzanych przez PZD, stan na 31.XII.2003r.....	74
Tabela 39. Liczba abonentów telefonii stacjonarnej TP S.A. (stan na 31.12.2003).....	75
Tabela 40. Zestawienie długości sieci wodociągowej [km].....	77
Tabela 41. Sieć kanalizacji sanitarnej w Gminie Chorzele [km].....	78

Tabela 42. Podstawowe informacje o nowej oczyszczalni w gminie Chorzele.....	79
Tabela 43. Lista zadań (projektów) oraz harmonogram ich realizacji.....	83
Tabela 44. Harmonogram oraz nakłady finansowe planowane na realizację projektu.....	87
Tabela 45. Harmonogram oraz nakłady finansowe planowane na realizację projektu w 2006 roku - pierwszym etapie budowy.....	88
Tabela 46. Harmonogram oraz nakłady finansowe planowane na realizację projektu.....	90
Wykres 1. Struktura demograficzna mieszkańców gminy Chorzele według płci w latach 2000-2004.....	37
Wykres 2. Struktura ludności w gminie Chorzele wg grup ekonomicznych.....	43
Wykres 3. Liczba osób, które podjęły pracę w 2004 r. Obszar miasta i gminy Chorzele stan na 30.09.2004 r.....	46
Wykres 4. Liczba osób, które podjęły pracę w 2004 r. Obszar powiatu przasnyskiego stan na 30.09.2004 r.....	46
Wykres 5. Bezrobotni w gminie Chorzele wg płci (stan na 30.09.2004 r.).....	47
Wykres 6. Bezrobotni w powiecie przasnyskim wg płci (stan na 30.09.2004 r.).....	47
Wykres 7. Bezrobotni w gminie Chorzele, zwolnieni z przyczyn zakładu pracy stan na 30.09.2004 r.....	48
Wykres 8. Bezrobotni w powiecie przasnyskim, zwolnieni z przyczyn zakładu pracy stan na 30.09.2004 r.....	48
Wykres 9. Bezrobotni w gminie Chorzele, nie posiadający prawa do zasiłku stan na 30.09.2004 r.....	49
Wykres 10. Bezrobotni w powiecie przasnyskim, nie posiadający prawa do zasiłku stan na 30.09.2004 r.....	49
Wykres 11. Bezrobotni w gminie Chorzele, będący w wieku mobilnym 18-44lata (Stan na 30.09.2004 r.).....	50
Wykres 12. Bezrobotni w powiecie przasnyskim, będący w wieku mobilnym 18-44lata, (Stan na 30.09.2004 r.).....	50
Wykres 13. Bezrobotni w gminie Chorzele, pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy (Stan na 30.09.2004 r.).....	51
Wykres 14. Bezrobotni w powiecie przasnyskim, pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy (Stan na 30.09.2004 r.).....	51
Wykres 15. Powody objęcia mieszkańców pomocą społeczną.....	55

Rys.1. Mapa gminy Chorzele z podziałem na sołectwa.....	14
Rys. 2. Rzeki i zbiorniki retencyjne w gminie Chorzele.....	17
Rys. 3. Gleby gminy Chorzele.....	18
Rys. 4. Kompleksy gleb o złożonej przydatności rolniczej.....	19

I. WSTĘP.

1.0. Obszar i czas realizacji planu.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Chorzele jest podstawowym dokumentem lokalnego samorządu, wskazującym główne kierunki trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i poprawy jakości życia jej mieszkańców. Realizacja strategii odbywa się poprzez realizację programów operacyjnych.

Plan Rozwoju Lokalnego realizowany będzie na terenie gminy miejskiej Chorzele, w powiecie przasnyskim, w województwie mazowieckim. Plan obejmuje lata 2004 – 2012, z uwzględnieniem podziału na dwa okresy: lata 2004 – 2006 oraz lata 2007 – 2010. Plan przyjęty zostanie przez Radę Miasta Chorzele w formie uchwały, a jego realizacja zostanie powierzona Burmistrzowi Miasta Chorzele.

Program ten:

- przedstawia sytuację społeczno-ekonomiczną gminy Chorzele,
- identyfikuje najistotniejsze problemy wymagające rozwiązania,
- formułuje priorytety rozwojowe gminy Chorzele,
- zawiera opis działań i zadań (projektów) zmierzających do osiągnięcia rozwoju społecznego i gospodarczego gminy Chorzele,
- określa plan finansowy realizowanych zadań (projektów) oraz planowane środki budżetowe na lata 2004 – 2006.

Plan będzie służył jako punkt odniesienia dla działań o charakterze rozwojowym, podejmowanych wyłącznie z zasobów środków własnych, jak również pozwoli określić wysokość interwencji z funduszy unijnych.

Program ma charakter otwarty, podlegać będzie procesowi aktualizacji i weryfikacji.

II. CHARAKTERYSTYKA OBSZRU REALIZACJI PLANU.

1.0. Ogólna charakterystyka Gminy Chorzele.

Gmina miejsko-wiejska Chorzele położona jest w północnej części powiatu przasnyskiego, który należy do województwa mazowieckiego. Gmina zajmuje powierzchnię 371,53 km², zamieszkuje ją 11.274 osób z czego 2.765 mieszka w mieście Chorzele. Gęstość zaludnienia wynosi 30 [osób/km²]. Ludność gminy Chorzele stanowi około 19% ludności powiatu przasnyskiego.

Gminę Chorzele tworzy 41 sołectw, obejmujących 66 miejscowości.

Wykaz większych miejscowości położonych na terenie gminy Chorzele:

1. Miasto Chorzele,
2. Aleksandrowo,
3. Bagienice,
4. Przątalina,
5. Binduga,
6. Bogdany Wielkie,
7. Bogdany Małe,
8. Brzeski Kołaki,
9. Budki,
10. Bugzy Płoskie,
11. Bugzy Jarki,
12. Bugzy Święchy,
13. Czaplice-Wielkie,
14. Czaplice-Furmany,
15. Czaplice-Piłaty,
16. Dąbrowa,
17. Czarzaste Małe,
18. Dąbrówka Ostrowska,
19. Rapaty Zachy,
20. Duczymin,
21. Annowo,
22. Rapaty Górki,

23. Dzierzega Nadbory,
24. Gadamiec Chrzczany,
25. Gadamiec Miłocięta,
26. Gadamiec Peronie,
27. Jedlinka,
28. Krukowo,
29. Krzynowłoga Wielka,
30. Kwiatkowo,
31. Rapaty Sulimy,
32. Lipowiec,
33. Liwki,
34. Czarzaste Wielkie,
35. Łaz,
36. Sosnówek,
37. Mącice,
38. Niskie Wielkie,
39. Bobry,
40. Nowa Wieś Zarębska,
41. Nowa Wieś,
42. Zdziwój Nowy,
43. Opaleniec,
44. Poścień Wieś,
45. Poścień Zamion,
46. Pruskołęka,
47. Przysowy,
48. Grąd Rycicki,
49. Zagaty,
50. Raszujka,
51. Rawki,
52. Rembielin,
53. Rycice,
54. Rzodkiewnica,
55. Skuze,
56. Łazy,

236,3 m n.p.m., która stanowi doskonały punkt widokowy. Na terenie gminy Chorzele nie występują parki krajobrazowe ani obszary chronione.

Gmina Chorzele, znajduje się w podprovincji: Nizina Środkowopolska, makroregionie: Nizina Północnomazowiecka, na krańcach mezoregionu: Wysoczyzna Ciechanowska. Obszar ten od północy graniczy ze Wzniesieniami Mławskimi, a od wschodu z Równiną Kurpiowską. Wysoczyzna Ciechanowska znajduje się w zasięgu stadiału Wkry zlodowacenia środkowopolskiego. Przecinają ją dobrze rozwinięte doliny dolnego Orzyca i jego dopływu Węgiejki.

2.0. Środowisko przyrodnicze.

2.1. Rzeźba terenu.

Rzeźba terenu gminy Chorzele to konsekwencja budowy geologicznej najmłodszych utworów, stanowiących powierzchniowe partie, jak również działalności erozyjnej rzek i cieków. Obszar odznacza się powierzchnią lekko falistą. Najwyższy punkt terenowy gminy Chorzele liczy sobie 235 metrów nad poziomem morza. Znaczna część obszaru położona jest powyżej 100 m n.p.m. Wysokości względne w okolicach Chorzel, sięgają lokalnie 50m.

2.2. Wody powierzchniowe i podziemne.

Zasoby wód powierzchniowych.

Obszar gminy Chorzele leży na obszarze zlewni rzeki Orzyc. Jest ona prawostronnym dopływem Narwi III rzędu. Do Narwi wpada Orzyc w rejonie miejscowości Przeradowo na 45,2 km jej biegu. Ogólna długość rzeki wynosi 145,9km. Całkowita powierzchnia zlewni rzeki 2.144,0 km². Na rzece Orzyc, w odległości 1,5km od punktu zrzutu ścieków z oczyszczalni w Chorzelach, znajduje się punkt pomiarowo-kontrolny.

Zasoby wód podziemnych.

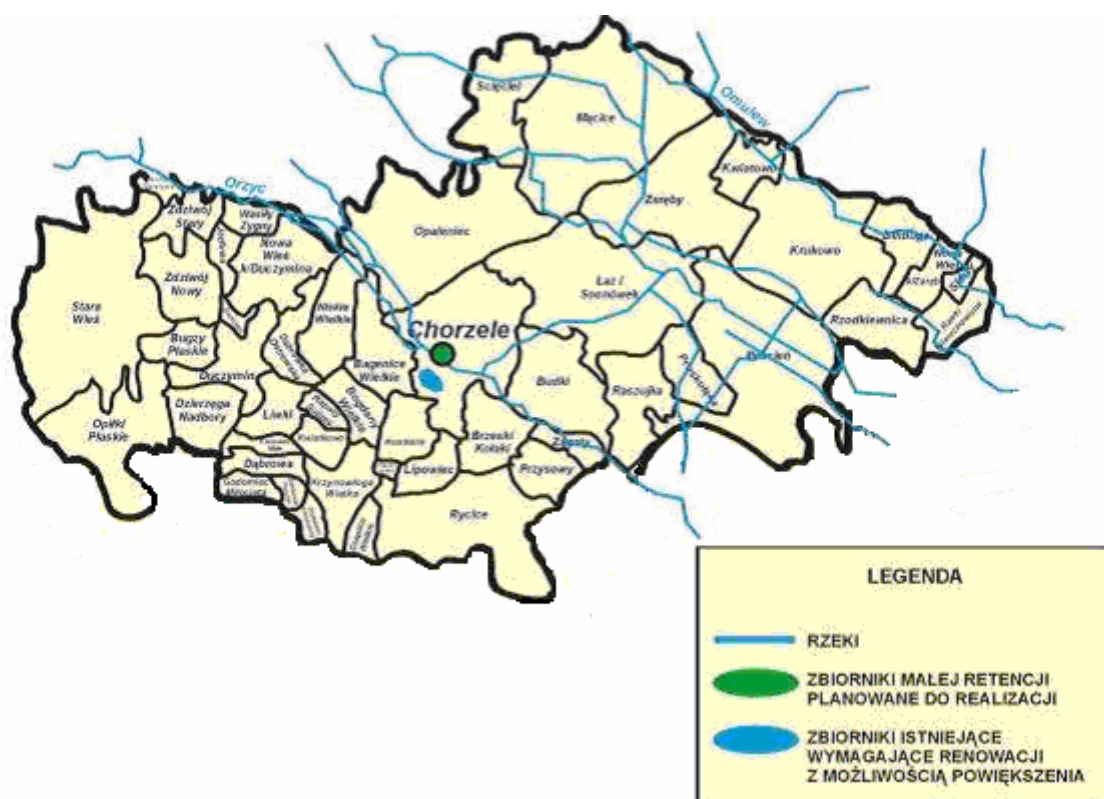
Gmina Chorzele jest położona na terenie o największych zasobach wód podziemnych. Charakteryzują się one łatwą odnawialnością.

Obszar gminy Chorzele zalegają wody I poziomu użytkowego i II poziomu wodonośnego, bardzo dobrze chronionego przed infiltracją przez ok. 50 m kompleks słabo przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych glin i ilów. Pierwszy poziom wodonośny- użytkowy, zalega często bardzo płytko, przez co jest narażony na zanieczyszczenia zwłaszcza, gdy nie jest izolowany od góry warstwą nieprzepuszczalną lub trudno przepuszczalną. Przeważają utwory czwartorzędowe plejstoceniowe, przede wszystkim osady akumulacji lodowcowej i wolnolodowcowej (piaski, żwiry, glazy, mułki oraz gliny zwałowe).

Retencja.

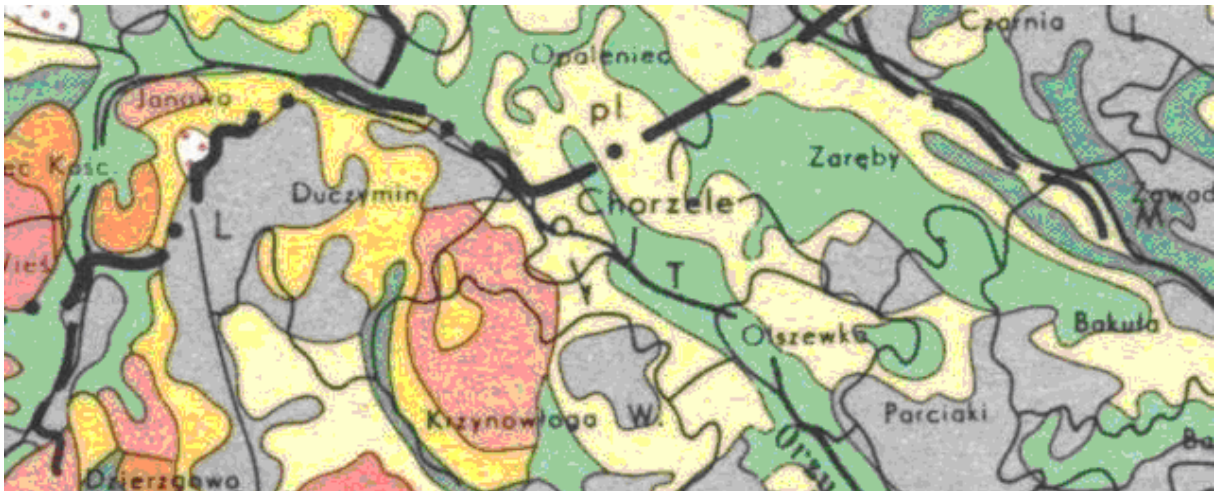
Jedną z najbardziej przyjaznych środowisku przyrodniczemu i spełniającą warunki zrównoważonego rozwoju metod poprawy jakościowej i ilościowej zasobów wodnych jest odbudowa retencji wodnej zlewni. Obejmuje ona wspieranie działań stymulujących rozwój małej retencji, tzn. odbudowę zdewastowanych obiektów, modernizację funkcjonujących urządzeń oraz realizację nowych przedsięwzięć. Aby te cele osiągnąć opracowany został „Powiatowy program poprawy jakościowej i ilościowej zasobów wodnych w powiecie przasnyskim – budowa zbiorników retencyjnych na lata 2004-2006.” Przewiduje on między innymi modernizację zbiornika w Chorzelach. Planowana pojemność zbiornika po modernizacji wynosić będzie 6ha (obecnie 2ha).

Rys. 2. Rzeki i zbiorniki retencyjne w gminie Chorzele.

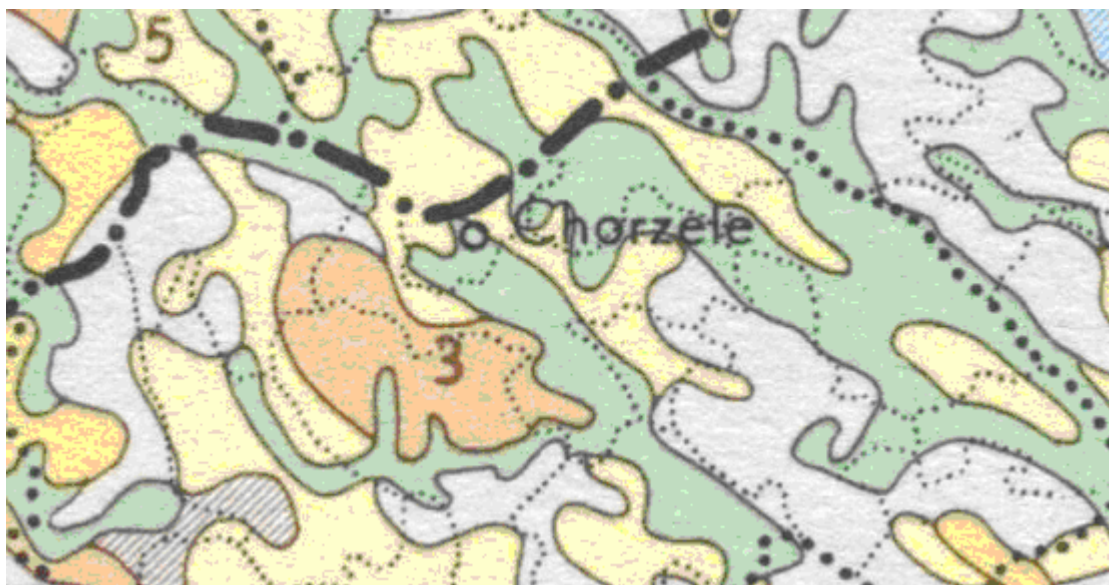
2.3. Gleby.

Gmina Chorzele ma charakter rolniczy – 9.666ha zajmują grunty orne. Bardzo dużą część gminy stanowią lasy i kompleksy leśne -15607,67 ha, co stanowi 42% powierzchni gminy. Na obszarze gminy Chorzele przeważają gleby słabej i złej jakości (V, VI), stanowią one 85%. Są to gleby typu bielcowego, wytworzone z piasków i żwirów różnej genezy. Sporadycznie, w rejonie tym występują gleby bagienne, które użytkuje się jako łąki i pastwiska.

Rys. 3. Gleby gminy Chorzele.

Rys. 4. Kompleksy gleb o złożonej przydatności rolniczej.

TERENY RÓWNIENNE, NIZINNE I WYZYNNE

- 1 Kompleks gleb pszennych b. dobrych i dobrych
- 2 Kompleks gleb pszennych średnich i słabych
- 3 Kompleks gleb żytnio-ziemniaczanych dobrych
- 4 Kompleks gleb żytnich słabych
- 5 Kompleks gleb żytnio-tubinowych
- 6 Kompleks gleb zbożowo-pastewnych dobrych
- 7 Kompleks gleb zbożowo-pastewnych słabych
- 8 Gleby zniszczone (poza użytkowaniem rolniczym)

TERENY GÓRSKIE

- 9 Kompleks gleb górskich zbożowo-pastewnych b. dobrych i dobrych
 - 10 Kompleks gleb górskich zbożowo-pastewnych słabych i średnich
 - 11 Kompleks gleb górskich zbożowo-pastewnych słabych
- Lasy
  Uzytki zielone
  Wody

2.4. Lasy.

Gmina Chorzele położona jest na obszarze „Zielonych Płuc Polskich”, a więc obszaru o dużych walorach przyrodniczych. W dniu 14 września 1994 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił deklarację uznającą obszar Zielonych Płuc Polski za region, w którym należy przestrzegać zasad ekorozwoju. Porozumienie to świadczy o wyjątkowości tego miejsca.

Las jest jednym z podstawowych elementów przyrodniczych kształtujących środowisko. Pełni on różne funkcje. Najważniejsze z nich zostały przedstawione poniżej.

Funkcje lasu:

- ekologiczne, zapewniające stabilizację obiegu wody w przyrodzie, przeciwdziałanie powodziom, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, kształtowanie klimatu, stabilizację składu atmosfery i jej oczyszczanie, tworzenie warunków do zachowania potencjału biologicznego wielkiej liczby gatunków, ekosystemów i wartości genetycznych organizmów,
- produkcyjne, polegające na zachowaniu odnawialności i trwałego użytkowania drewna, nadrzecznych użytków pozyskiwanych z lasu i gospodarki łowieckiej,
- społeczne, które służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa, jego edukacji ekologicznej.

Lasy i grunty leśne zajmą 42% powierzchni gminy Chorzele.

Wyróżnia się dwie formy własności:

- lasy Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych,
- lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa.

Starostwo przasnyskie nadzoruje 13.337,36ha lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa. Nadzór nad tymi lasami został powierzony Nadleśnictwom na mocy porozumień zawartych 04.02.1999 roku.

Na terenie gminy Chorzele swą siedzibę mają leśnictwa:

- Jarzynny Kierz,
- Lipowiec,
- Stara Wieś,
- Nowa Wieś.

2.5. Klimat.

Gmina Chorzele znajduje się w obrębie mazurskiej dzielnicy klimatycznej. Dni mroźnych występuje tutaj średnio 50 w roku, a dni z przymrozkami powyżej 130. Opady średnioroczne wynoszą od 500 do 600mm, przy czym na ich rozmieszczenie mają wpływ lasy. Pokrywa śniegu zalega około 90dni. W dzielnicy tej często występują silne wiatry. Długość okresu wegetacyjnego nie przekracza 160dni.

2.6. Walory krajobrazowe.

Miasto i gmina Chorzele położone są w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego na terenach określanych mianem: „ Zielonych Płuc Polski" (gmina graniczy z województwem Warmińsko-Mazurskim). Mocną stroną położenia geograficznego gminy Chorzele jest środowisko przyrodnicze. Odznacza się ono wyjątkowymi walorami. Świadczą o tym zarówno warunki fizjologiczne, jak i ponadprzeciętne walory flory i fauny oraz stopień zachowania lasów świerkowo-sosnowych, które stwarzają specyficzny mikroklimat.

Oddalenie od aglomeracji przemysłowych, a co za tym idzie brak większych źródeł zanieczyszczeń sprawia, że obszar gminy Chorzele wyróżnia się w skali kraju wyjątkowo czystym powietrzem, które gwarantuje miły wypoczynek i relaks na łonie natury. Atutem jest bliskość jezior mazurskich takich jak: Głęboć, Sasek Mały, Narty, i Sasek Wielki. Dodatkową atrakcją turystyczną jest najwyższa góra Mazowska, położona k/Starej Wsi - 256 m n. p. m.

W niewielkiej odległości od gminy zlokalizowany jest międzynarodowy port lotniczy w Szymanach. Swobodna komunikacja stwarza duże możliwości wypoczynkowe dla osób pragnących zaczerpnąć wyjątkowo zdrowego i czystego powietrza (przez teren gminy przebiegają ważne trasy kołowe Warszawa - Olsztyn, droga wojewódzka Ostrołęka – Ciechanów). Okoliczne lasy zapewniają latem bogactwo grzybów i jagód. Wymienione uwarunkowania dają gminie Chorzele duże możliwości rozwoju.

2.7. Obszary i obiekty chronione.

Gmina Chorzele położona jest poza granicami systemów przyrodniczych o skali regionalnej, bądź krajowej. Na terenie gminy występują pomniki przyrody w postaci:

- 15 drzew pojedynczych – 1 sosna pospolita w Leśnictwie Rycice,
- dąb szypułkowy, lipa drobnolistna przy kościele w Zarębach,
- 2 modrzewie europejskie w Leśnictwie Lipowiec,
- 10 modrzewi europejskich w Leśnictwie Jarzynny Kierz,
- gład narzutowy we wsi Duczymin,
- 1 powierzchnia 3 ar jałowca pospolitego w Leśnictwie Zaręby.

Dodatkowo obszar "Doliny Omulwi i Płodownicy" o powierzchni 14 119,4ha należy do terenów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000. Nadzór nad tym obiektem sprawuje Dyrektor Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.

Rzeka Omulew jest ostatnią z kurpiowskich rzek, której do tej pory nie uregulowano oraz nie osuszono jej tarasu zalewowego.

2.8. Zagrożenia środowiska przyrodniczego.

2.8.1. Ochrona powierzchni ziemi.

Powierzchnia ziemi ulega wielokierunkowej degradacji powodowanej przez zanieczyszczenia pyłowo – gazowe powietrza atmosferycznego, zmianę stosunków wodnych, erozję wodną i eoliczną oraz nieprawidłowe użytkowanie gruntów rolnych. Ponadto stała presja procesów industrializacyjnych i urbanizacyjnych powoduje zajmowanie nowych terenów dla potrzeb działalności gospodarczej i zabudowy mieszkaniowej wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną. W konsekwencji stałemu pomniejszeniu ulega areal gruntów użytkowanych przyrodniczo i posiadających naturalny charakter.

Eksploatacja surowców powoduje zmiany środowiska przyrodniczego, które objawiają się zakłóceniami stosunków wodnych (leje depresyjne) i zniekształceniem rzeźby terenu (wyrobiska, hałdy). Trwałe zniekształcenie krajobrazu powodują również nielegalne żwirowiska. Dlatego należy prowadzić rekultywację takich obiektów.

Teren gminy Chorzele nie należy do zasobnych w surowce mineralne, co jest wynikiem budowy geologicznej.

W ostatnim czasie zostały jednak wydane przez Starostę Przasnyskiego koncesje na poszukiwanie i rozpoznanie złóż kruszywa naturalnego:

- „Dąbrówka Ostrowska”, gm. Chorzele,
- „Dąbrówka Ostrowska II”, gm. Chorzele.

Zanieczyszczenie gleb jest oceniane na podstawie zawartości metali ciężkich (ołowiu, kadmu, cynku, miedzi, niklu, rtęci i arsenu) w powierzchniowej, dwudziestocentymetrowej warstwie gruntu. Pośrednio, zanieczyszczenie gleby mierzy się również zawartością metali ciężkich, azotanów i pestycydów w jadalnych częściach roślin (świeże owoce, korzenie).

Z dotychczasowych analiz wynika, że zawartość w gminnych glebach metali ciężkich: ołowiu, cynku, miedzi, niklu i kadmu jest bardzo niska, a śladowe ilości metali ciężkich są pochodzenia naturalnego.

2.8.2. Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych.

Zagrożenie zanieczyszczeniem wód podziemnych wynika z:

- infiltracji zanieczyszczeń z wód powierzchniowych (w dolinach rzek),
- migracji wglębnej zanieczyszczeń związków chemicznych z obszarów rolniczych, terenów zurbanizowanych i komunikacyjnych o słabej izolacyjności gruntowej warstw wodonośnych,
- przenikania do wód gruntowych i warstw wodonośnych substancji szkodliwych i trujących z niezabezpieczonych składowisk komunalnych,
- eksploatacji surowców mineralnych, które mogą powodować przerwanie warstwy izolacyjnej.

Wody podziemne wymagają ochrony jakości przede wszystkim z uwagi na fakt, że wykorzystywane są na szeroką skalę jako podstawowe źródło wody do picia i celów gospodarczych. Ponadto stanowią rezerwę wody pitnej dla przyszłych pokoleń.

Zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz walorów przyrodniczych terenu gminy Chorzele możliwe jest dzięki prowadzonemu przez służby wojewody monitoringowi stanu środowiska naturalnego. Na rzece Orzyc około 1.5 km powyżej zrzutu ścieków z oczyszczalni miejskiej umiejscowiony jest punkt regionalnego monitoringu stanu czystości. Z informacji

WIOŚ- Delegatura w Ostrołęce wynika, że stan czystości tej rzeki w ostatnich latach nie uległ istotnym zmianom. Głównym źródłem punktowym zanieczyszczeń jest miejska oczyszczalnia ścieków w Chorzelach, nieszczelne szamba oraz spływy powierzchniowe z pól uprawnych, składowisk odpadów.

Tabela 1. Jakość wody w rzece Orzyc wg stężeń charakterystycznych w ostatnim okresie badawczym.

Nazwa rzeki	Ostatni rok badawczy	Ilość punktów na rzeczo	Badana długość rzeki	Klasyfikacja rzeki (km)								
				fizyczno-chemiczne			bakteriologiczne			ogólne		
				II	III	non	II	III	non	II	III	non
Orzyc	2000	3	108,8	0	89,6	19,2	0	108,8	0	0	89,6	19,2

Spływy z terenów użytkowanych rolniczo to bezpośrednie i trudne do zmierzenia źródło zanieczyszczeń wód powierzchniowych. Tereny takie często są chemizowane i nawożone. Kolejnym zagrożeniem dla wód powierzchniowych są przecie z nieszczelnych zbiorników na ścieki gospodarcze, gnojówkę i gnojowicę. Zanieczyszczenia odprowadzane do wód w sposób niezorganizowany wprowadzają związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wyplukane frakcje gleby. Głównym źródłem tych zanieczyszczeń są mineralne i organiczne nawozy stosowane pod uprawy oraz substancje chemiczne służące do ochrony roślin.

Poważnym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych jest niewłaściwe stosowanie nawozów organicznych: gnojowicy i obornika, a także rolnicze wykorzystanie ścieków. Pomimo, że ilość wywożonej na użytki rolne gnojowicy w ostatnich latach znacznie zmalała, stanowi ona nadal lokalną uciążliwość dla środowiska. Zmalała również, głównie ze względów ekonomicznych, ilość zużywanych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Czynniki te wpływają na zmniejszenie niekorzystnego wpływu rolnictwa na stan czystości wód. Ze względu na rolniczy charakter gminy Chorzele, zanieczyszczenia obszarowe stanowią bardzo poważny problem.

Poprawa jakości wód podziemnych, które są źródłem zaopatrzenia ludności w wodę do picia uwarunkowane jest uporządkowaniem gospodarki ściekowej. Również jakość wód powierzchniowych, która decyduje o walorach krajobrazowych i warunkuje rozwój wielu gatunków roślin i zwierząt uzależniona jest od prawidłowego gospodarowania ściekami.

2.8.3. Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego.

Jakość powietrza atmosferycznego jest jednym z zasadniczych elementów decydujących o funkcjonowaniu całego ekosystemu. Zanieczyszczeniem powietrza nazywamy każdą podwyższoną ponad skład wzorcowy zawartość naturalnych składników lub jakąkolwiek zawartość składników obcych.

Podstawowym czynnikiem wpływającym na jakość powietrza jest emisja antropogeniczna. Wpływ zanieczyszczeń powietrza na środowisko jest problemem bardzo ważnym, ze względu na powszechność tego zjawiska. Powietrze jest jedynym komponentem środowiska, który bezpośrednio łączy się z pozostałymi. W ten sposób powstaje złożony łańcuch szkodliwych efektów pośrednich mających wpływ na jakość wód powierzchniowych, podziemnych, gleby i roślinność oraz w końcowym efekcie na zdrowie człowieka.

Ze źródeł poza przemysłowych najistotniejszą rolę odgrywają źródła emisji niskiej (indywidualne ogrzewanie mieszkań) oraz emisji komunikacyjnej (ruch uliczny i transport). Na terenie powiatu przasnyskiego nie ma sieci monitoringu powietrza. Najbliższe stacje pomiarowe monitoringu powietrza znajdują się w Ciechanowie i Ostrołęce. Z danych uzyskanych od WIOŚ w Warszawie wynika, że emisja zanieczyszczeń w powietrzu, zarówno pyłowych jak i gazowych (SO₂, CO₂) sukcesywnie maleje. Na stan taki decydujący wpływ mają: modernizacja kotłowni ogrzewanych węglem i przechodzenie na olej opałowy lub gaz propan-butan.

Do głównych źródeł energetycznych i technologicznych emitujących substancje z procesu spalania paliw (pyły, SO₂, NO₂, CO) celem wytwarzania energii cieplnej i energetycznej należą:

- „BEL POLSKA” Sp. z o.o. w Chorzelach wytwarzająca pył, dwutlenek azotu i siarki, tlenek węgla.
- kotłownie lokalne, gospodarstwa domowe.

Wymienione jednostki posiadają wymagane decyzje określające dopuszczalną emisję.

W celu poprawy jakości powietrza należałoby ograniczyć spalanie węgla kamiennego i stopniowo przechodzić na olej opałowy lub gaz płynny. Jednym z elementów ograniczania uciążliwości źródeł przemysłowych jest stosowanie urządzeń do redukcji emisji zanieczyszczeń.

Ruch uliczny i transport jest istotnym zagrożeniem walorów środowiska przyrodniczego i zdrowia człowieka w związku z emisją ołowiu, tlenków azotu, tlenku węgla i węglowodorów. Najbardziej zagrożone są miejscowości położone przy głównych szlakach komunikacyjnych. W tych miejscach obserwuje się znaczne pogorszenie jakości powietrza.

Ponadto, transport stanowi jedno z głównych źródeł zanieczyszczenia gleb, a następnie wód poprzez wymywanie zanieczyszczeń z powierzchni. Przyczyną nadmiernej emisji gazów ze środków transportu jest zły stan techniczny wielu pojazdów, niska kultura ich eksploatacji, a także znaczne nasilenie ruchu pojazdów.

Wprawdzie brak jest badań precyzyjnie określających udział w emisji ogólnej zanieczyszczeń emitowanych przez środki transportu, ale szacuje się (w oparciu o analizę podobnych terenów), że emisja ta stanowi około 30% całkowitej emisji w gminie.

2.8.4. Hałas.

Zagadnienia ochrony przed hałasem reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627). Zgodnie z treścią zapisów ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszej jakości stanu akustycznego środowiska, a w szczególności przez (art. 112) utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego poziomu lub co najmniej na tym poziomie i (lub) zmniejszenie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Zgodnie z zapisami ustawy POŚ, minister właściwy dla spraw środowiska w porozumieniu z ministrem zdrowia został zobowiązany do wydania rozporządzenia określającego dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, które winno określać:

- zróżnicowane poziomy hałasu dla poszczególnych „terenów chronionych”,
- poziomy hałasu z uwzględnieniem rodzaju obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu,
- poziomy hałasu dla pory dnia i nocy,
- okresy, do których odnoszą się poziomy hałasu, jako czas odniesienia.

Do najważniejszych czynników mających wpływ na akustykę gminy zaliczyć należy komunikację drogową i w niewielkim stopniu hałas przemysłowy, którego uciążliwość ma charakter lokalny. Na terenie gminy Chorzele szczególnie uciążliwy dla mieszkańców

jest hałas, który ma swoje źródło we wzmożonym ruchu samochodowym, zwłaszcza wzdłuż przebiegającego szlaku komunikacyjnego Warszawa-Olsztyn, Ostrołęka-Ciechanów.

Uciążliwość hałasu może być zmniejszona po założeniu wzdłuż wymienionej trasy (gdzie tylko jest to możliwe i uzasadnione), pasów zieleni izolacyjnej lub ekranów tłumiących hałas.

W ostatnich latach na terenie powiatu nie prowadzono badań klimatu akustycznego w ramach państwowego monitoringu środowiska.

2.8.5. Gospodarka odpadami.

Szczegółowe założenia dotyczące gospodarki odpadami przedstawione zostały w „Planie Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Chorzele”. Poniżej przytoczone zostały wybrane fragmenty tego planu.

Proponowany zintegrowany system gospodarki odpadami jest zgodny z założeniami polityki ekologicznej państwa, planem gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego oraz przepisami ustawy o odpadach. Przy jego tworzeniu kierowano się zasadą ograniczania powstawania odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, obowiązkiem odzysku a dopiero na końcu unieszkodliwiania odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec lub, których nie udało się poddać odzyskowi.

Dla gminy Chorzele, gdzie przeważa zabudowa niska, jednorodzinna i zagrodowa zaproponowano wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki „u źródła”, natomiast w mieście, gdzie przeważa zabudowa wysoka i wielorodzinna - opcję zbiórki odpadów w systemie łącznym (system workowy plus centra segregacji).

W gminie Chorzele istnieje potrzeba pełnej segregacji odpadów typu: szkło, papier, tektura, tworzywa sztuczne oraz puszki aluminiowe. Opracowano prognozę zmian w gospodarce odpadami, z której wynika, że w nadchodzących latach następować będzie niewielki wzrost ogólnej ilości odpadów powstających na terenie gminy. Głównym czynnikiem powodującym taki stan rzeczy będzie wzrost liczby ludności w gminie Chorzele. Prognoza przewiduje, zwiększenie się ilości odpadów z udziałem frakcji organicznej, przejściowo może także nastąpić wzrost udziału tworzyw sztucznych. W związku z koniecznością usunięcia materiałów zawierających azbest należy w perspektywie liczyć się ze wzrostem tego typu odpadu. Ze względu na rolniczy charakter gminy należy propagować

ideę kompostowni przydomowych. Te odpady, których nie uda się poddać odzyskowi ani kompostowaniu trafią na składowisko odpadów.

Jednym z ważniejszych celów „Planu...” jest przystosowanie składowiska w Chorzelach do wymogów ustawy o odpadach (w nieprzekraczalnym terminie do 31 grudnia 2005r.), bądź przebudowy (w terminie nie późniejszym niż 31 grudnia 2009r.). Modernizacja polegać będzie głównie na uszczelnieniu dna i skarp niecki oraz budowie instalacji do ujmowania gazów i odcieków składowiskowych.

W gminie odpady przemysłowe nie stwarzają problemu ze względu na ich marginalne ilości. Zagospodarowywane są przez zakłady je wytwarzające (usługowe) we własnym zakresie lub przekazywane są firmom świadczącym usługi w zakresie utylizacji odpadów.

Najważniejszym zadaniem strategicznym gminy w zakresie gospodarki odpadami jest ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko oraz maksymalny wzrost ich gospodarczego wykorzystania.

Zadaniem nadrzędnym w gospodarce odpadami niebezpiecznymi będzie inwentaryzacja oraz ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych.

Monitoring i ocena wdrażania planu opierać się będzie na konkretnych miernikach ilości odpadów odzyskanych wywiezionych i unieszkodliwionych. W gospodarce odpadami plany krótkoterminowe powinny być weryfikowane co 2 lata, natomiast długoterminowe – co 4 lata.

Jednocześnie z działaniami inwestycyjnymi należy prowadzić kampanię informacyjno-edukacyjną skierowaną do wszystkich grup wiekowych. Mieszkańcy miasta i gminy są, bowiem pierwszym ogniwem całego systemu. Powodzenie programu zależy przede wszystkim od nich.

Realizacja przedstawionych w planie zadań wymaga dużych nakładów finansowych, pomocne w tym będą Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz fundusze unijne.

2.8.6. Promieniowanie.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U z 2001 r. Nr 62, poz. 627) jest podstawowym aktem prawnym normującym zagadnienia związane z ochroną przed polami elektromagnetycznymi. Zgodnie z treścią zapisów ustawy, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na utrzymaniu poziomów pól

elektromagnetycznych nieprzekraczających dopuszczalnego, a w przypadku ich przekroczenia - na obniżeniu wartości tych pól przynajmniej do wartości dopuszczalnych.

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego są przede wszystkim linie energetyczne o napięciu powyżej 110 kV oraz stacje telefonii komórkowej. Znajomość problematyki oddziaływania linii energetycznych na środowisko ma istotne znaczenie przy ustalaniu zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ograniczenia lub sposoby korzystania z obszarów położonych bezpośrednio w rejonach oddziaływania silnych pól elektromagnetycznych np. pod liniami energetycznymi oraz w ich sąsiedztwie powinny być zapisane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Elektroenergetyczne linie napowietrzne (EELN) o napięciu 220 kV i 110 kV to urządzenia napowietrzne przeznaczone do przesyłania energii elektrycznej, składające się z: przewodów, izolatorów, konstrukcji wsporczych osprzętu. Polskie przepisy ochrony środowiska odnoszą się do linii prądu przemiennego o napięciach znamionowych 110 kV i wyższych. Szczegółowe zasady ochrony przed polami elektromagnetycznymi występującymi w otoczeniu linii elektromagnetycznych zostały zapisane w rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 sierpnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ochrony przed promieniowaniem (Dz.U. 107 poz. 676).

Rozwój źródeł pól elektromagnetycznych powoduje zarówno ogólny wzrost poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, jak też zwiększenie liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania. Wzrost poziomu tła elektromagnetycznego nie zwiększa istotnie zagrożenia środowiska i ludności. W dalszym ciągu poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Nie dotyczy to jednak pól elektromagnetycznych w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, które lokalnie, w odległościach zależnych od mocy, częstotliwości i konstrukcji stacji, mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym.

Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Głównymi źródłami pól elektromagnetycznych w gminie Chorzele są:

- linie i stacje elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV i wyższym (linie napowietrzne wysokiego napięcia),
- łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i stacje bazowe telefonii komórkowej obsługiwane przez operatorów: ERA GSM, IDEA, PLUS GSM, instalowane w miejscach niedostępnych dla ludzi, na wysokich kominach i specjalnych masztach,
- stacje radiolokacji i radionawigacji.

Brak stałego monitoringu w zakresie elektromagnetycznego promieniowania uniemożliwia ocenę stopnia zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego wokół obiektów i urządzeń będących jego źródłem.

2.9. Podsumowanie i zestawienie najpilniejszych zadań.

Stan poszczególnych komponentów środowiska gminy Chorzele można ocenić jako dobry. Charakteryzuje się on mniejszym, w odniesieniu do średniej powiatu stopniem degradacji i zanieczyszczenia. Odnosi się to w szczególności do:

- wysokiej różnorodności przyrodniczej,
- występowania wielu ekosystemów naturalnych i półnaturalnych,
- niskiego stopnia zanieczyszczenia gleb i dobrej jakości powietrza.

Zachowaniu walorów przyrodniczych służy m.in.:

- mała liczba zakładów produkcyjno-usługowych,
- stała poprawa infrastruktury służącej ochronie środowiska,
- niski stopień urbanizacji i mała gęstość zaludnienia,
- niski poziom chemizacji środowiska,

Najważniejszymi problemami środowiskowymi gminy są:

- zanieczyszczenie i eutrofizacja wód powierzchniowych,
- zanieczyszczanie wód powierzchniowych i podziemnych powodowane nieszczelnością szamb i składowiska odpadów,
- degradacja powierzchni ziemi przez „dzikie wysypiska”.

Do działań mających na celu poprawę stanu środowiska należą:

- poprawa jakości wód,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej,
- uporządkowanie gospodarki odpadami,
- ochrona jakości powietrza atmosferycznego,
- ochrona klimatu akustycznego,
- zwiększenie lesistości i ochrona lasów.

3.0. Dziedzictwo kulturowe.

3.1. Historia Gminy Chorzele.

W 1444 roku Bolesław IV nadał niejakiemu Waclawowi z Jaworowa 10 włók chełmińskich w puszczy zwanej Chorzele. Była to więc własność rodziny Chorzele, przy czym imię to wyprowadza się od podstawy "chory". Inna próba wyprowadzenia nazwy jest bardziej interesująca. Zakłada ona pochodzenie nazwy Chorzel od bałtyjskiego słowa "orz", co oznacza koń, od którego pochodzi też i nazwa rzeki Orzyc. Używano różnych wersji: orz lub horz, a stąd już bardzo blisko do chorz-.

Od czasów historycznie udokumentowanych miasto położone jest na lewym brzegu rzeki Orzyc, w środkowym jej biegu, będącym prawym dopływem Narwi, w odległości 2,5-3 km od dawnej granicy z Prusami.

W 1476r. wieś Chorzele z młynem przeszła drogą zmiany na własność książąt. Książę Janusz II najprawdopodobniej chciał powiększyć swoją domenę w dobrze rozwijającej się wsi, o której rozwoju świadczy istnienie młyna oraz wydobywanie darniowej rudy żelaza. Powodem tej zmiany mogło być również dogodne położenie osady - blisko granicy przy trakcie handlowym Warszawa-Królewiec.

Po śmierci Książąt Mazowieckich, Janusza i Stanisława w 1526r. wygasła linia Piastów Mazowieckich. Mazowsze przejął król Zygmunt Stary. Straciło ono swoją odrębność, jako Księstwo Mazowieckie zostało włączone do Korony. W tym czasie do wsi Chorzele i jej najbliższych okolic napływało wielu osadników. W oparciu o prawne podstawy, jakimi była erekcja miasta i traktat królewiecki, Chorzele rozwijały się dzięki produkcji towarowej i wymianie.

15 maja 1542 roku król Zygmunt I nadaje Chorzelom w Wilnie prawo magdeburskie. W tym samym dniu i miejscu Zygmunt I nadał Piotrowi Goryńskiemu z Ojrzanowa, wojewodzie i viceregentowi mazowieckiemu, staroście ciechanowskiemu, wójtostwo w Chorzelach wraz z 2 włókami chełmińskimi, szóstą częścią czynszu oraz trzecim denarem z kar. W 1551 roku królowa Bona funduje w Chorzelach drewniany kościół parafialny, któremu pod względem administracyjnym podlegał obszar o powierzchni ponad 300 km². Akt ten zatwierdził biskup Andrzej Noskowski. Pierwszym proboszczem został ks. Mikołaj Noskowski. Budowa kościoła stanowić miała przede wszystkim skuteczną tamę przeciwko napływowi protestantyzmu, popularnego wówczas w środowisku miejskim.

W 1708 w Chorzelach wybuchł wielki pożar miasta. Spaleniu uległy także dwa kościoły: parafialny i p. w. Św. Wojciecha.

W 1758 roku August III potwierdza przywileje dla Chorzel. Głównym echem odbiło się w Chorzelach Powstanie Styczniowe. Rozegrało się tu kilka bitew. W lutym 1863r. Tomasz Kolbe rozbił stojącą tu rotę piechoty i komendę straży granicznej. W miesiąc później Padlewski rozpedził stojącą tu straż graniczną, zaś w grudniu tego samego roku Palemon Nowicki rozbił pod miasteczkiem pocztę kozacką. W 1869 roku Chorzele utraciły prawa miejskie za udział w powstaniu, odzyskały je dopiero w roku 1919. Po upadku powstania nastąpiły represje carskie. Na wszystkich mieszkańców Chorzel nałożone zostały kontrybucje. Polityka władz carskich, szczególnie wojskowych, szła w tym kierunku, aby na terenie pogranicza utrzymać stan możliwie największego zacofania. Niezwykle utrudniano budowanie domostw, zakładanie warsztatów, nawet dla wojska wznoszono prowizoryczne szopy. Wiele osób w tym czasie uciekało do Prus lub masowo emigrowało do USA.

W latach 1873-79 w Chorzelach kontynuowana była budowa kościoła parafialnego według projektu architekta Adolfa Schimmelpenniga. W roku 1903 wybudowano studnię miejską. W wyniku działań wojennych 1915 roku w Chorzelach zniszczony został kościół, a całe miasto zostało spalone. Wśród ruin Niemcy wzniesli pomnik na cześć generała v. Hindenburga.

Zniszczone w czasie I wojny światowej Chorzele dopiero po 50 latach odzyskały prawa miejskie, pozostały jednak pogranicznym miasteczkiem odgrywającym zupełnie marginesową rolę w życiu powiatu. Setki ludzi bezskutecznie poszukiwało pracy. Oprócz młyna nie było żadnego zakładu przemysłowego. Jednym z większych przedsięwzięć w tym okresie była budowa szkoły podstawowej z inicjatywą jego kierownika Bronisława Korzeniakowa.

Pierwsze lata po wyzwoleniu były okresem kształtowania się nowej struktury społecznej i gospodarczej Chorzel. W okresie piętnastolecia Polski Ludowej pobudowano nowy most, lecznicze zwierząt, internat LO na 120 miejsc, budynek masarni GS. Dokonano elektryfikacji i radiofonizacji miasta.

W latach 60-tych nastąpiło pewne ożywienie gospodarcze. W 1966r. został oddany do użytku zakład mleczarski OSM wraz z kolektorem i oczyszczalnią ścieków. W 1962r. uruchomiono ośrodek zdrowia, a w roku 1963 "Dom Książki". Powstanie nowych zakładów spowodowało ruch ludności z okolicznych wsi do miasta, co przyczyniło się do powstania bardzo poważnego problemu mieszkaniowego. Rozbudowana została placówka Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej "Las" zatrudniająca obecnie 60 pracowników. W roku 1980 oddano do użytku nowy obiekt przedszkola, jedną z najbardziej oczekiwanych przez

społeczeństwo inwestycji oraz spółdzielczy budynek mieszkalny dla 18 rodzin. Kino szybko straciło na popularności z uwagi na warunki lokalowe i przestarzałą aparaturę, która nie pozwalała na wyświetlanie filmów panoramicznych.

Z początkiem lat 70-tych przystąpiono do generalnej modernizacji kina, wyłączając go z użytkowania na okres 3 lat. Ożywienie miasteczka nastąpiło wraz z oddaniem do użytku zmodernizowanego kina "Orzyc", a następnie powołaniem do życia Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury. W tym też okresie w wyniku reformy oświaty na bazie istniejącego Liceum Ogólnokształcącego, Liceum Zawodowego, Zasadniczej Szkoły Zawodowej powołano Zespół Szkół.

3.2 Zabytki.

Zestawienie zabytków znajdujących się w mieście i gminie Chorzele:

1. Kościół Parafialny w Chorzelach pod wezwaniem Św. Trójcy- murowany wzniesiony w latach 1872-1878.
2. Kościół Parafialny w Duczyminie pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, murowany wzniesiony ok.1888.
3. Kościół Parafialny w Krzynowłodze Wielkiej pod wezwaniem Wszystkich Świętych, murowany, wzniesiony w latach 1854-1859.
4. Zespół Kościoła Parafialnego w Zarębach pod wezwaniem Św. Wawrzyńca. Kościół drewniany z 1775 roku, przebudowany w XIX wieku a remontowany w latach 1926 - 1930.
5. Zespół Dworski w Krzynowłodze Wielkiej. Dwór murowany z połowy XIX wieku przebudowany w 1890 roku, park krajobrazowy z pierwszej połowy XIX wieku.
6. Zespół Dworski w Bogdanach Wielkich, dwór murowany z około 1880 roku, park krajobrazowy z połowy XIX wieku.
7. Kapliczka przydrożna skrzynkowa na słupie z ludowymi rzeźbami Chrystusa Frasobliwego i Św. Jana Nepomucena we wsi Budki.
8. Figura przydrożna Św. Jana Nepomucena na słupie we wsi Budki.
9. Kapliczka przydrożna skrzynkowa na słupie z 1915 roku z ludową rzeźbą Matki Boskiej Niepokalanego Poczęcia we wsi Krukowo.
10. Dwór murowany z początku XX wieku we wsi Czaplice Wielkie.
11. Słup żeliwny z pogranicza rosyjsko - pruskiego w Krzynowłodze Wielkiej.

12. Dworski park krajobrazowy w Czarzastych Wielkich.

4.0. Strefa społeczna.

4.1. Sytuacja demograficzna.

W ciągu ostatnich lat w gminie Chorzele zaobserwować można nieznaczne zmiany w zakresie demografii. Z danych zawartych w *Rocznikach Statystycznych* oraz uzyskanych z Urzędu Gminy wynika, że liczba ludności zamieszkującej obszar gminy zmniejszyła się z 7.929 w roku 2000 do 7.509 osób w 2004 roku (stan na dzień 30. VI 2004), czyli o 420 osób.

Tabela 2. Stan ludności według faktycznego miejsca zamieszkania ogółem (stan na 31 XII).

Źródło GUS.

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	2703	7929	55214
2001	2701	7926	55225
2002	2757	7573	53562
2003	2745	7542	53454
2004*	2765	7509	53326

* - stan na 30. VI. 2004 r.

4.2. Struktura demograficzna według płci.

Gęstość zaludnienia w gminie Chorzele odbiega znacznie od średniej ogólnokrajowej (122 osoby na km²) i wynosi 28 osób na 1 km². Teren miasta i gminy Chorzele w 2000 roku zamieszkiwało 5.467 mężczyzn oraz 5.165 kobiet. Jak wynika z zestawienia, mężczyzn było o 302 więcej niż kobiet. Podobnie sytuacja wyglądała w powiecie przasnyskim, ta sama różnica wynosiła 198. Na przestrzeni lat struktura demograficzna uległa zmianie, liczebnościowa przewaga mężczyzn w czerwcu 2004 roku wyniosła 132 a w powiecie przasnyskim 198.

Zarówno w gminie Chorzele jak i w powiecie przasnyskim zmniejszyła się liczba ludności. W 2004 roku liczba mężczyzn wynosiła 5.203 natomiast kobiet 5.071 w gminie oraz 26.619 mężczyzn i 26.707 kobiet w powiecie. Tendencje struktury demograficznej w mieście i gminie Chorzele oraz w powiecie przasnyskim obrazują table poniżej.

Tabela 3. Stan ludności według faktycznego miejsca zamieszkania mężczyzn (stan na 31 XII).

Źródło GUS.

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	1299	4168	27706
2001	1308	4154	27713
2002	1357	3890	26788
2003	1340	3866	26702
2004*	1350	3853	26619

* - stan na 30. VI. 2004 r.

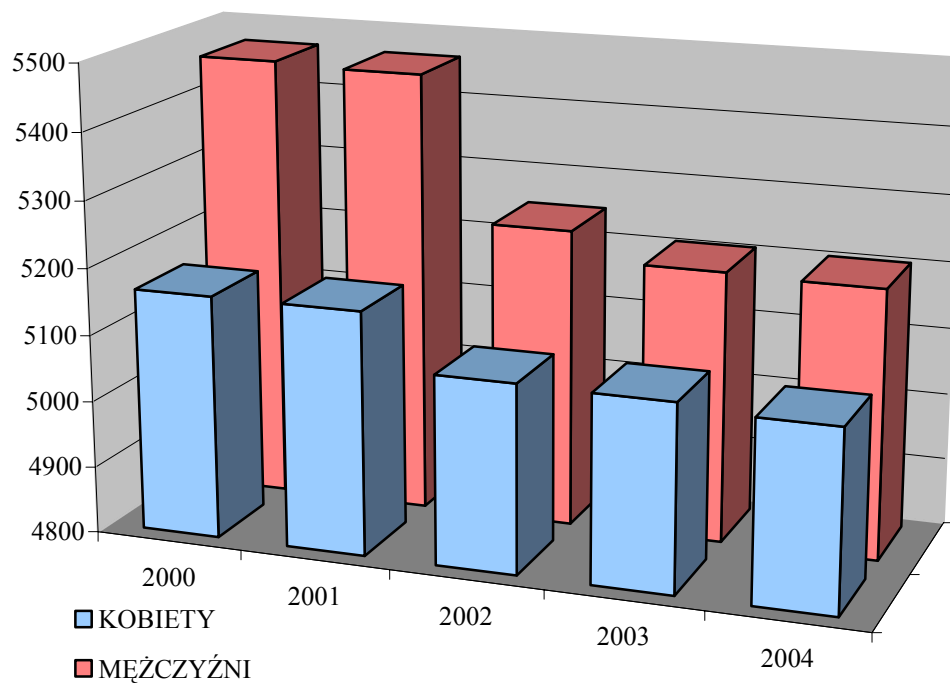
Tabela 4. Stan ludności według faktycznego miejsca zamieszkania kobiet (stan na 31 XII).

Źródło GUS.

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	1404	3761	27508
2001	1393	3772	27512
2002	1400	3683	26774
2003	1405	3676	26752
2004*	1415	3656	26707

* - stan na 30. VI. 2004 r.

Wykres1. Struktura demograficzna mieszkańców gminy Chorzele według płci w latach 2000-2004.

Źródło: GUS.

4.3. Małżeństwa.

W 2004 roku zarejestrowano 82 zawarte związki małżeńskie. Jest to o 13 więcej niż w roku 2000. Największą liczbę zawartych na terenie gminy małżeństw zanotowano w roku 2003, było ich 92. Na przestrzeni 5 lat w gminie Chorzele, obserwuje się tendencję wzrostową liczby małżeństw, w przeciwieństwie do powiatu przasnyskiego, gdzie tendencja ta jest wyraźnie spadkowa.

Tabela 5. Liczba zawartych małżeństw w gminie Chorzele oraz w powiecie przasnyskim.

Źródło: GUS.

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele
2000	69	385
2001	70	340
2002	63	337
2003	92	382
2004*	82	324

* - stan na 30. VI. 2004 r.

4.4. Przyrost naturalny.

W latach 2000 - 2004 obserwuje się spadek liczby ludności gminy Chorzele. Mają na to wpływ następujące czynniki:

- liczba urodzeń żywych,
- liczba zgonów,
- migracje (głównie w poszukiwaniu pracy).

Różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów w danym czasie i w danej jednostce administracyjnej to przyrost naturalny. W celu osiągnięcia porównywalności z innymi gminami różnica ta przeliczona została na 1000 mieszkańców, co dało stopę przyrostu naturalnego, wyrażaną w promilach.

Przyrost rzeczywisty jest natomiast różnicą przyrostu naturalnego i salda migracji. Dopiero on daje pełny obraz zmiany liczby ludności.

Gmina Chorzele ma dość duży przyrost naturalny. Sytuacja taka charakterystyczna jest dla obszarów o charakterze wiejskim i z demograficznego punktu widzenia na tle powiatu jest bardzo korzystna. Na przestrzeni 4 ostatnich lat wskaźnik przyrostu naturalnego w gminie Chorzele zwiększył się znacznie i 31 grudnia 2003 roku wynosił 4,4 ‰ (wg GUS). W roku 2000 wynosił 0 ‰, a w roku 2004 wynosił 4,4 ‰. Na taki stan decydujący wpływ miał wzrost liczby narodzin o 10%. Co istotne również, liczba zgonów w 2003 roku zmalała w stosunku do 2000 roku o 23%. Przyrost naturalny w gminie Chorzele i w powiecie przasnyskim prezentują tabele poniżej.

Tabela 6. Liczba urodzeń żywych (stan na dzień 31 XII).

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	22	106	665
2001	15	114	703
2002	32	96	644
2003	34	109	669

Źródło: GUS.

Tabela 7. Liczba zgonów (stan na dzień 31 XII).

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	29	99	570
2001	27	84	603
2002	30	88	598
2003	29	69	583

Źródło: GUS.

Tabela 8. Przyrost naturalny w osobach (stan na dzień 31 XII)

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	-7	7	95
2001	-12	30	100
2002	2	8	46
2003	5	40	86

Źródło: GUS.

Tabela 9. Przyrost naturalny w ‰ (stan na dzień 31 XII).

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	-2,6	0,9	1,7
2001	-4,4	3,8	1,8
2002	0,7	1,0	0,8
2003	1,8	5,4	1,6

Źródło: GUS.

Tabela 10. Migracja wewnętrzna ludności według płci w latach 2000-2003.

Lata		Miasto Chorzele			Gmina Chorzele			Ogółem powiat		
		ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
2000	Napływ	29	11	18	42	19	23	561	264	297
	Odplyw	18	5	13	142	69	73	780	366	414
	Saldo migracji	11	6	5	-100	-50	-50	-219	-102	-117
2001	Napływ	43	24	19	46	15	31	520	239	281
	Odplyw	25	12	13	102	48	54	683	313	370
	Saldo migracji	18	12	6	-56	-33	-23	-163	-74	-89
2002	Napływ	18	9	9	5	17	35	537	236	301

	Odplyw	57	24	33	121	52	69	824	364	460
	Saldo migracji	-39	-15	-24	-116	-35	-34	-287	-128	-159
2003	Naplyw	43	24	19	60	20	40	511	212	299
	Odplyw	74	32	42	116	54	62	776	341	435
	Saldo migracji	-31	-8	-23	-56	-34	-22	-265	-129	-136

Gmina Chorzele w latach 2000-2003 charakteryzuje się ujemnym saldem migracji wewnętrznej, powodowanym dość dużym jak na gminy powiatu przasnyskiego odpływem ludności. Pozwala to przypuszczać, że gmina na tle powiatu nie jest postrzegana jako dobre miejsce do osiedlania się. Zjawisko jest szczególnie niekorzystne, ponieważ z reguły większość osób migrujących na stałe z gminy to osoby z wyższym i średnim wykształceniem lub zdobywające to wykształcenie. Z terenu gminy migrują głównie mężczyźni, z miasta kobiety.

Czteroletni okres obserwacji migracji wewnętrznej ludności miasta Chorzele można podzielić na dwa okresy: okres dodatniego salda migracji (napływ ludności do miasta) od 2000 do 2001 roku, oraz okres ujemnego salda migracji (odpływ ludności z terenu miasta) od 2002 do 2003 roku. Na to powolne wyludnienie się Chorzel ma wpływ kondycja jego mieszkańców.

Sytuacja zmienia się jednak na korzyść, odpływ ludności z terenu gminy w ciągu 4 lat zmalał o 44%. Dla odwrócenia lub zahamowania procesu wyludnienia konieczne jest kreowanie korzystnego wizerunku gminy, który będzie przyciągał nowych mieszkańców. Na terenie powiatu przasnyskiego w latach 2000-2003 zanotowano odpływ ludności. Jak pokazują tabele, częściej migrują kobiety.

Tabela 11. Przyrost rzeczywisty mieszkańców gminy Chorzele.

Lata	Miasto Chorzele			Gmina Chorzele		
	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Przyrost rzeczywisty	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Przyrost rzeczywisty
2000	-7	11	4	0	-89	-89
2001	-12	18	6	18	-38	-20
2002	2	-39	-37	10	-155	-145
2003	5	-31	-26	45	-87	-42

4.5. Struktura demograficzna według grup ekonomicznych.

Tabela 12. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (stan na 31 XII).

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	693	2290	15122
2001	670	2273	14753
2002	714	2140	14292
2003	696	2065	13862

Źródło: GUS.

Tabela 13. Ludność w wieku produkcyjnym (stan na 31 XII).

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	1631	4254	31620
2001	1653	4261	31981
2002	1638	4059	30673
2003	1661	4106	31071

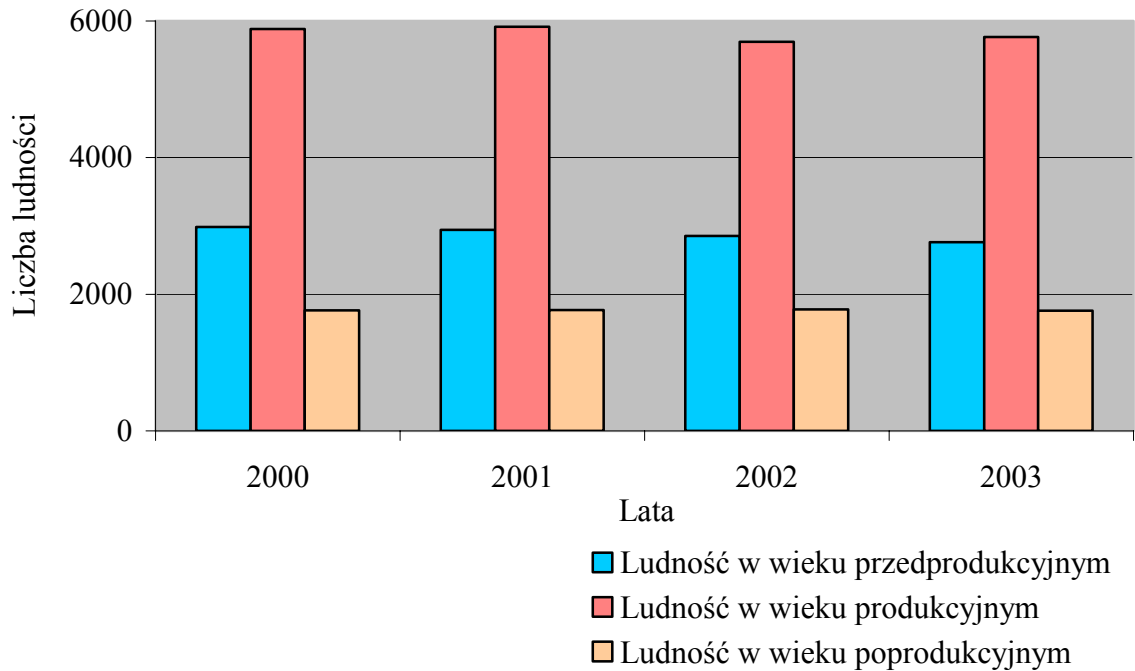
Źródło: GUS.

Tabela 14. Ludność w wieku poprodukcyjnym (stan na 31 XII).

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	379	1385	8472
2001	378	1392	8491
2002	405	1374	8597
2003	388	1371	8521

Źródło: GUS.

Wykres 2. Struktura ludności w gminie Chorzele wg grup ekonomicznych.

Ludność w wieku produkcyjnym w 2003 roku stanowiła 54% ludności zamieszkującej teren gminy i 60% mieszkańców miasta. Stan taki utrzymał się w ciągu całego rozpatrywanego okresu. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w 2003 roku był niewielki: 14% w mieście i 18% na obszarze wiejskim. Wartości te zbliżone są do przeciętnej powiatu przasnyskiego, która wynosi 16%.

Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie Chorzele na tle sytuacji w powiecie przedstawia się nie najkorzystniej. W roku 2003, w gminie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 78 osób w wieku nieprodukcyjnym. W powiecie wskaźnik ten wyniósł 72.

5.0. Bezrobocie i rynek pracy.

Bezrobocie w gminie Chorzele w ciągu ostatnich siedmiu lat wykazuje dużą niestabilność. W 2003 roku niespodziewanie zmniejszyło się ono o 60 osób, natomiast we wrześniu 2004 roku wzrosło 50 osób. Tak wysoka stopa bezrobocia wpływa znacząco na dynamikę rozwoju gospodarczego oraz warunki życia mieszkańców gminy. Bezrobocie w powiecie przasnyskim w ciągu ostatnich trzech lat zmalało o 8%.

Stopa bezrobocia w powiecie przasnyskim wynosi 23,5% (wg stanu IX.2004r). Dla porównania stopa bezrobocia dla całego województwa mazowieckiego na koniec września 2004r. wynosiła 14,8% przy średniej dla kraju 18,7%.

Tabela 15. Stopa bezrobocia w powiecie przasnyskim na tle sytuacji w województwie mazowieckim i w kraju.

Rok	Stopa bezrobocia w stosunku do czynnych zawodowo (w %)						
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	IX.2004
Powiat	14,5	17,0	18,7	19,9	20,5	19,4	23,5
Województwo	7,7*	9,5	10,5	12,9	13,9	13,7	14,8
Kraj	9,6	11,6	15,0	17,4	18,1	18,0	18,7

- województwo ostrołęckie

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu

Poniższe dane obrazują stan bezrobocia gminy Chorzele w latach 1999-2004.

Tabela 16. Liczba bezrobotnych w gminie Chorzele i powiecie przasnyskim.

Rok	Miasto i Gmina Chorzele	Wzrost/spadek w odniesieniu do poprzedniego miesiąca	Powiat przasnyski	Wzrost/spadek w odniesieniu do poprzedniego miesiąca
I 1999	696	-	3810	-
XII 1999	817	+121	4426	+1005
XII 2000	816	-1	5008	+582
XII 2001	864	+48	5345	+337
XII 2002	955	+91	5590	+245
XII 2003	895	-60	5198	- 392
IX 2004	945	+50	5125	-73

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Według stanu na dzień 30.09.2004r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przasnyszu wynosiła 945 osób i w porównaniu z okresem analogicznym roku ubiegłego (852 osób) wzrosła o około 10%.

Tabela 17. Struktura bezrobocia w gminie Chorzele w latach 2003-2004.

Wyszczególnienie	31.12.03r.	udział %	ogółem w PUP	30.09.04r.	udział %	ogółem w PUP
Bezrobotni ogółem	895	100	5198	945	100	5125
w tym						
Kobiety	380	42,5	2566	429	45,4	2654
Absolwenci szkół ponadpodstawowych	32	3,6	214	0	0	0
Zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	42	4,7	186	33	3,5	167
Nie posiadający prawa do zasiłku	770	86,0	4426	781	82,6	4286
W wieku mobilnym (18-44lata)	742	82,9	4047	786	83,2	3964
Pozostający bez pracy powyżej 12 m-cy	538	60,1	2972	516	54,6	2804

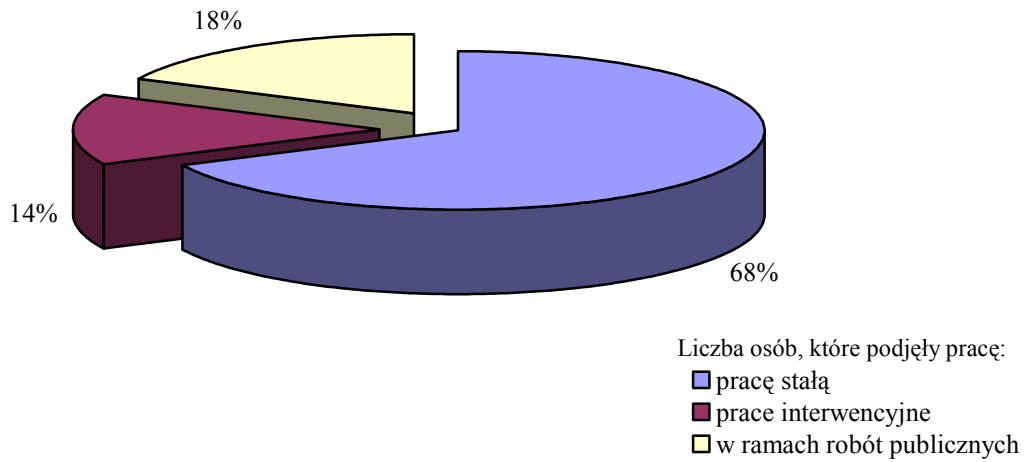
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Tabela 18. Pośrednictwo pracy w latach 2003-2004 w mieście i gminie Chorzele pozostających w obsłudze Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu.

Wyszczególnienie	Liczba osób, które podjęły pracę				Liczba osób, które:		Liczba osób, które podjęły pracę po przyuczeniu	Liczba ofert pracy
	Ogółem	w tym:						
		pracę stałą	prace interwencyjne	w ramach robót publicznych	rozpoczęły szkolenie	zakończyły szkolenie		
31.12.03r.	152	98	11	14	32	32	8	10
ogółem w PUP	1820	1228	211	229	212	210	91	973
30.09.04r.	79	38	8	10	0	0	2	5
ogółem w PUP	1327	870	157	114	40	46	19	874

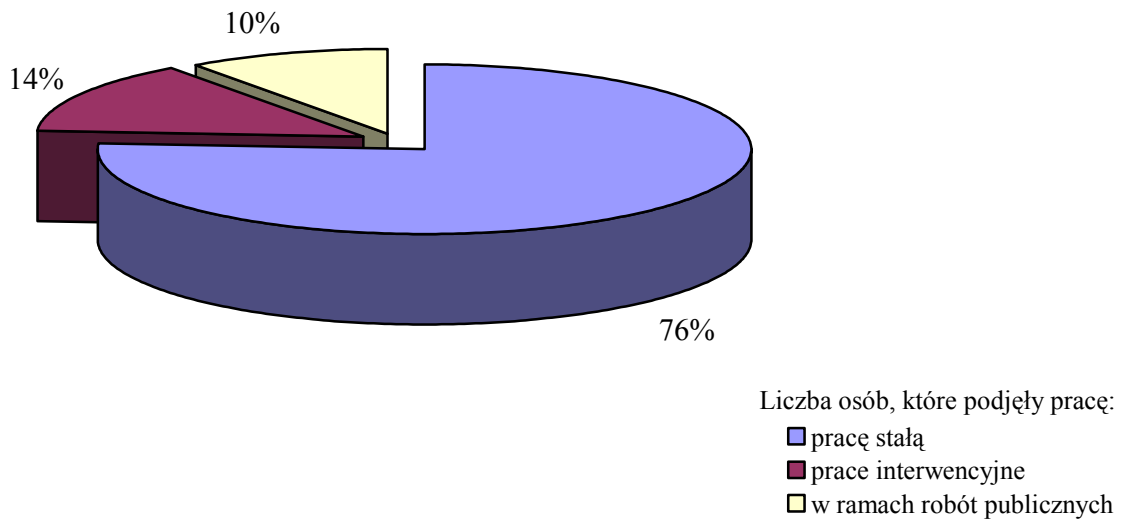
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 3. Liczba osób, które podjęły pracę w 2004 r. Obszar miasta i gminy Chorzele
(stan na 30.09.2004 r.).

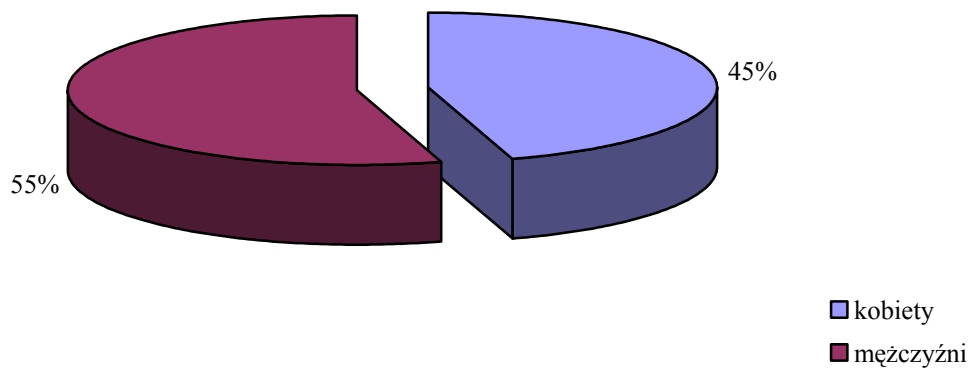
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 4. Liczba osób, które podjęły pracę w 2004 r. Obszar powiatu przasnyskiego
(stan na 30.09.2004 r.).

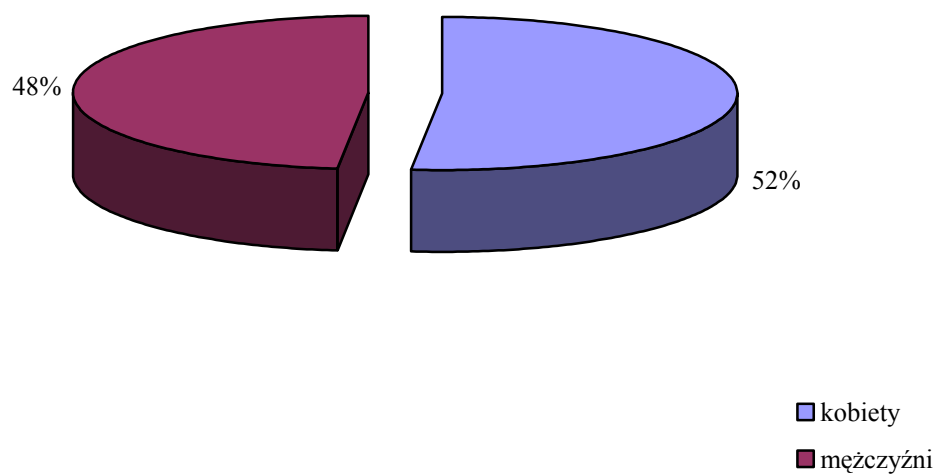
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 5. Bezrobotni w gminie Chorzele wg płci (stan na 30.09.2004 r.).

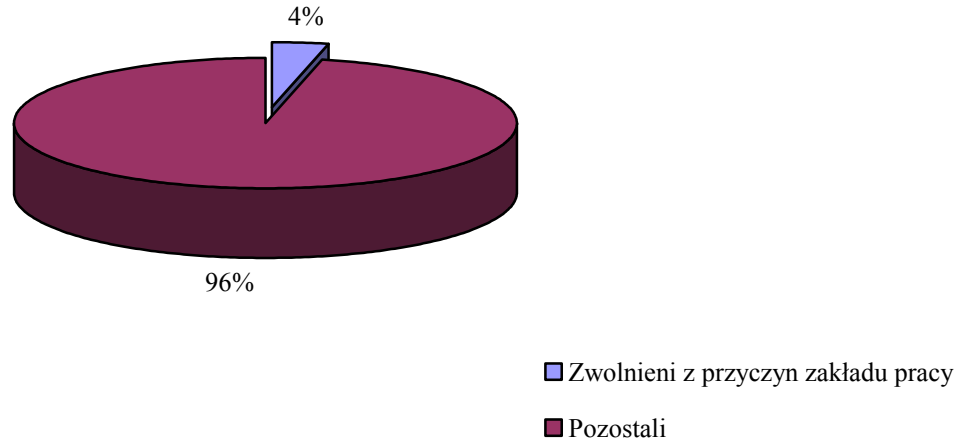
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 6. Bezrobotni w powiecie przasnyskim wg płci (stan na 30.09.2004 r.).

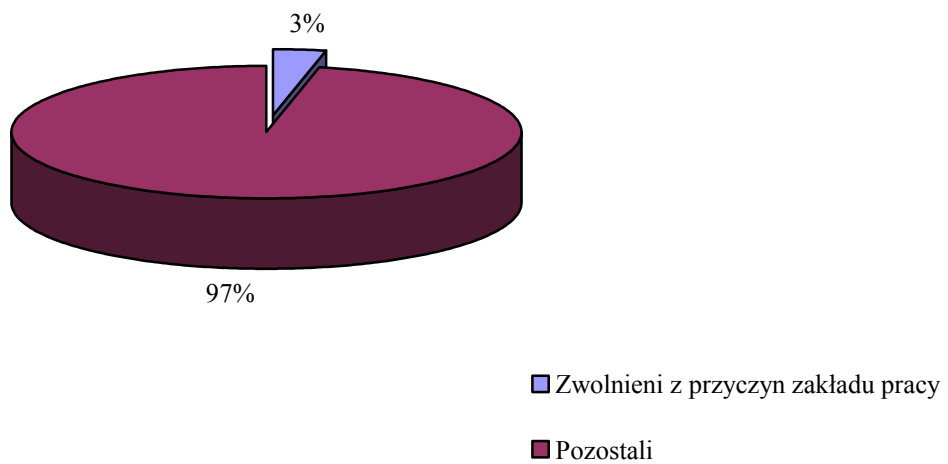
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 7. Bezrobotni w gminie Chorzele, zwolnieni z przyczyn zakładu pracy
(stan na 30.09.2004 r.).

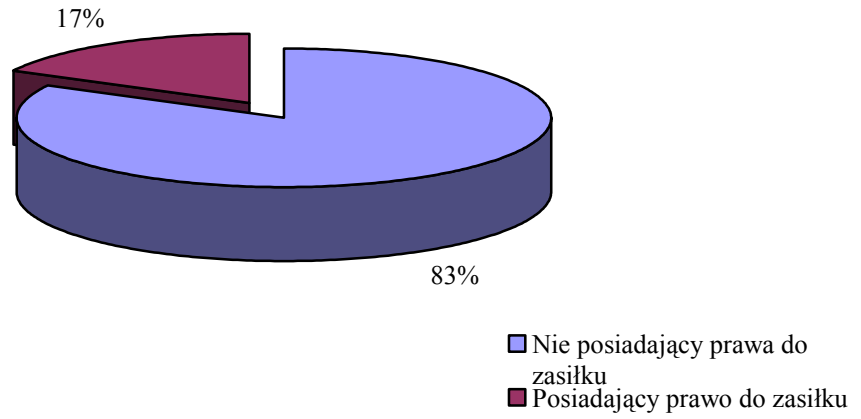
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 8. Bezrobotni w powiecie przasnyskim, zwolnieni z przyczyn zakładu pracy
(stan na 30.09.2004 r.).

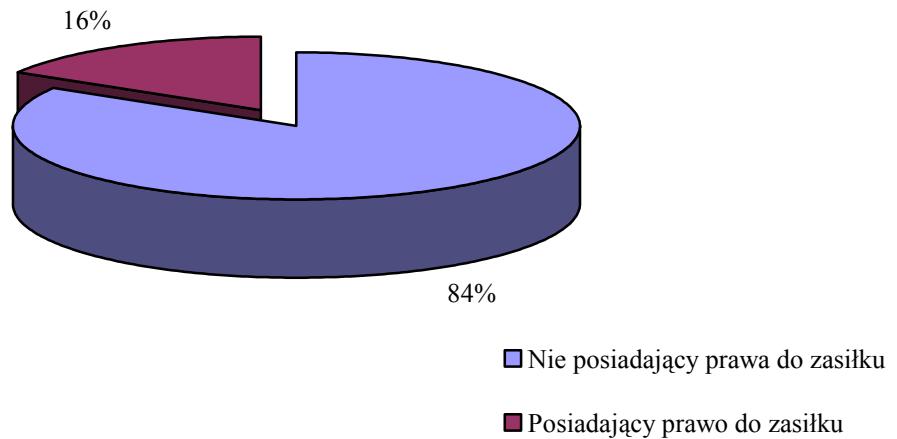
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 9. Bezrobotni w gminie Chorzele, nie posiadający prawa do zasiłku
(stan na 30.09.2004 r.).

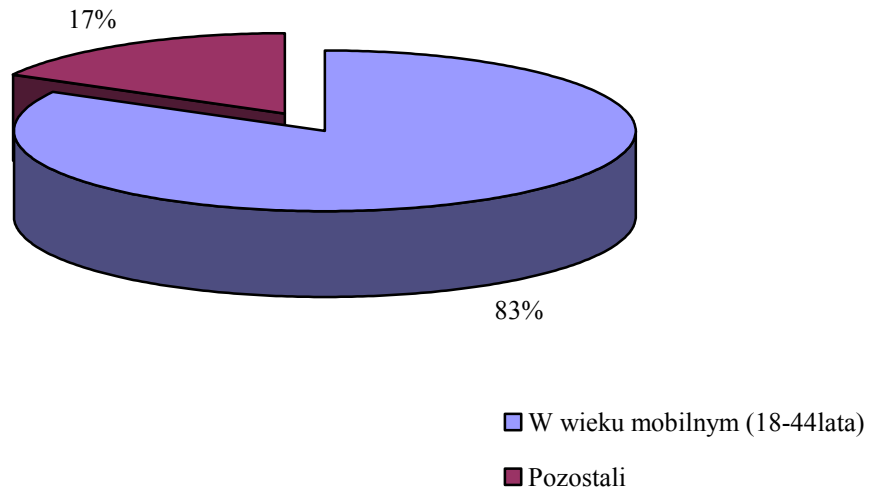
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 10. Bezrobotni w powiecie przasnyskim, nie posiadający prawa do zasiłku
(stan na 30.09.2004 r.).

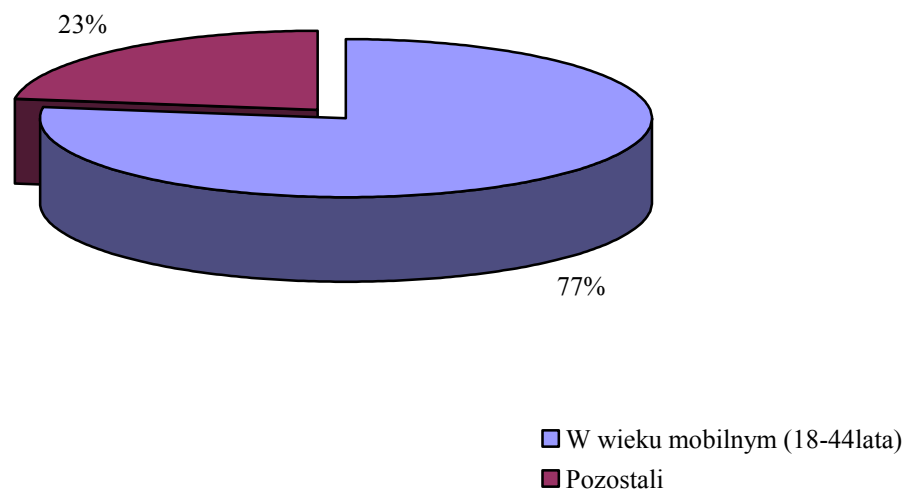
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 11. Bezrobotni w gminie Chorzele, będący w wieku mobilnym (18-44lata).
(Stan na 30.09.2004 r.).

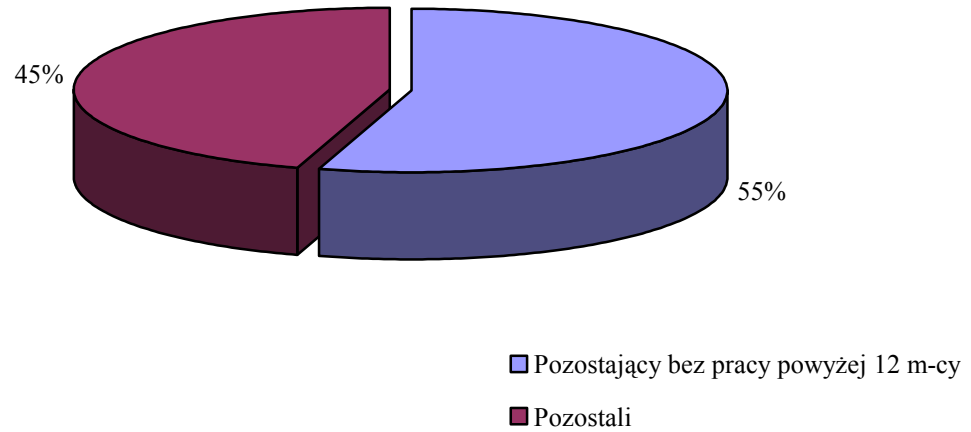
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 12. Bezrobotni w powiecie przasnyskim, będący w wieku mobilnym (18-44lata).
(Stan na 30.09.2004 r.).

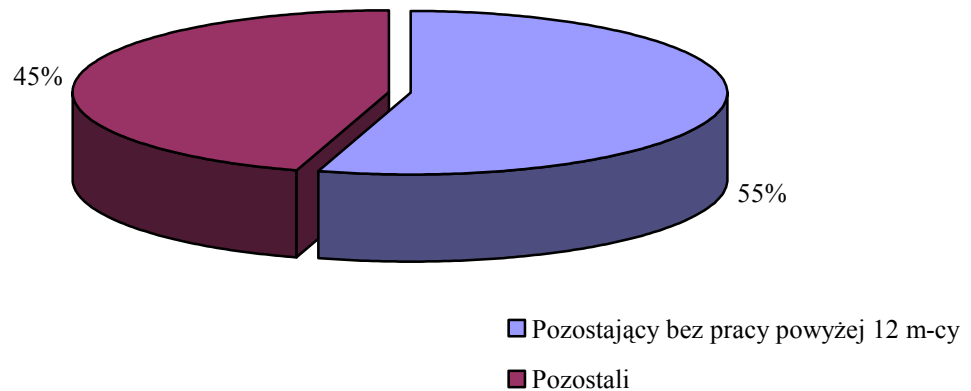
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 13. Bezrobotni w gminie Chorzele, pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy.
(Stan na 30.09.2004 r.).

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Wykres 14. Bezrobotni w powiecie przasnyskim, pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy.
(Stan na 30.09.2004 r.).

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu.

Najbardziej niepokojące jest to, że ponad 83% bezrobotnych gminy Chorzele (w powiecie 77%) to osoby w wieku mobilnym (18-44 lata). Według PUP w Przasnyszu, równie liczną

grupę bezrobotnych stanowią osoby nie posiadające prawa do zasiłku - 83% (powiat - 84%), a przeszło 54% bezrobotnych, to osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko groźne, z uwagi na fakt, że jeśli nawet osoby te znajdą pracę mają trudności z prawidłowym przystosowaniem się do niej, gdyż długi okres bezczynności negatywnie wpłynął na ich system motywacyjny i relacje interpersonalne.

6.0. Pomoc społeczna.

Podstawowe zadania z zakresu pomocy społecznej są wykonywane przez Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące w gminach. Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzelach zatrudnia 15 osób i mieści się przy ul. Ogrodowej 7. Na jednego pracownika Pomocy Społecznej w gminie przypada 2 125 mieszkańców.

Na terenie gminy Chorzele pomocą świadczoną przez terenowe ośrodki pomocy społecznej objętych było 3 322 osób żyjących w 781 rodzinach. Wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Chorzele jest dość wysoki i wynosi: 31,26%. Sytuacja taka powodowana jest przez to, że znaczny obszar gminy stanowią lasy i gleby niskiej jakości, co w znacznym stopniu wpływa na zamożność jej mieszkańców.

Zamieszczone w rozdziale tym dane na temat pomocy społecznej pochodzą z 2001 roku.

Tabela 19. Ludność gminy Chorzele i powiatu przasnyskiego objęta pomocą społeczną.

Gmina	Liczba ludności	Objęci pomocą społeczną			
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Średnia liczba osób w rodzinie	Wskaźnik objęcia pomocą
Chorzele	10 627	781	3 322	4,25	31,26%
Ogółem powiat	55 225	3 275	13 195	4,03	23,89%

Większość objętych pomocą społeczną stanowią rodziny z dziećmi. Zestawienie liczby rodzin w podziale na liczbę posiadanych dzieci przedstawia poniższa tabela:

Tabela 20. Liczba dzieci w rodzinach, zamieszkujących teren gminy Chorzele.

Gmina	Ogółem rodzin z dziećmi	Liczba dzieci w rodzinie						
		1-dno	2-je	3-je	4-ro	5-ro	6-ro	7-ro i więcej
Chorzele	596	94	174	175	85	43	12	13
Ogółem powiat	2 457	449	765	629	306	176	83	49

W gminie Chorzele świadczoną pomoc przyjmuje 596 rodzin. Dominują rodziny 2-dzietne i 3-dzietne, które stanowią w sumie prawie 60% rodzin.

26% rodzin z dziećmi gminy Chorzele, to rodziny wielodzietne, w sumie jest to 153 rodziny. W powiecie przasnyskim jest to 614 rodzin.

Gmina Chorzele jest drugą, co do wielkości jednostką terytorialną w powiecie przasnyskim, którą zamieszkuje największa liczba rodzin.

Obok pomocy świadczonej dla rodzin wielodzietnych ważne jest także udzielanie jej rodzinom niepełnym. Strukturę tych rodzin przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Pomoc udzielana rodzinom niepełnym w gminie Chorzele.

Gmina	Ogółem rodzin niepełnych	Liczba dzieci w rodzinie			
		1-no	2-je	3-je	4-ro i więcej
Chorzele	80	31	23	16	10
Ogółem powiat	334	113	95	67	59

Gminę Chorzele zamieszkuje 80 rodzin niepełnych, co stanowi 10,2% ogółu rodzin korzystających z pomocy. Najtrudniejsza sytuacja występuje w wielodzietnych rodzinach niepełnych, gdzie ciężar utrzymania i wychowania czworga i więcej dzieci spoczywa na barkach tylko jednego z rodziców. Takich rodzin w gminie jest 10, co stanowi 12,5% wszystkich niepełnych rodzin w gminie.

Inną grupą rodzin korzystającą z pomocy społecznej są rodziny emerytów i rencistów.

Tabela 22. Rodziny emerytów i rencistów, zamieszkujące gminę Chorzele.

Gmina	Ogółem rodzin emerytów i rencistów	Liczba osób w rodzinie			
		1-no	2-je	3-je	4-ro i więcej
Chorzele	103	24	30	18	31
Ogółem powiat	536	145	144	100	147

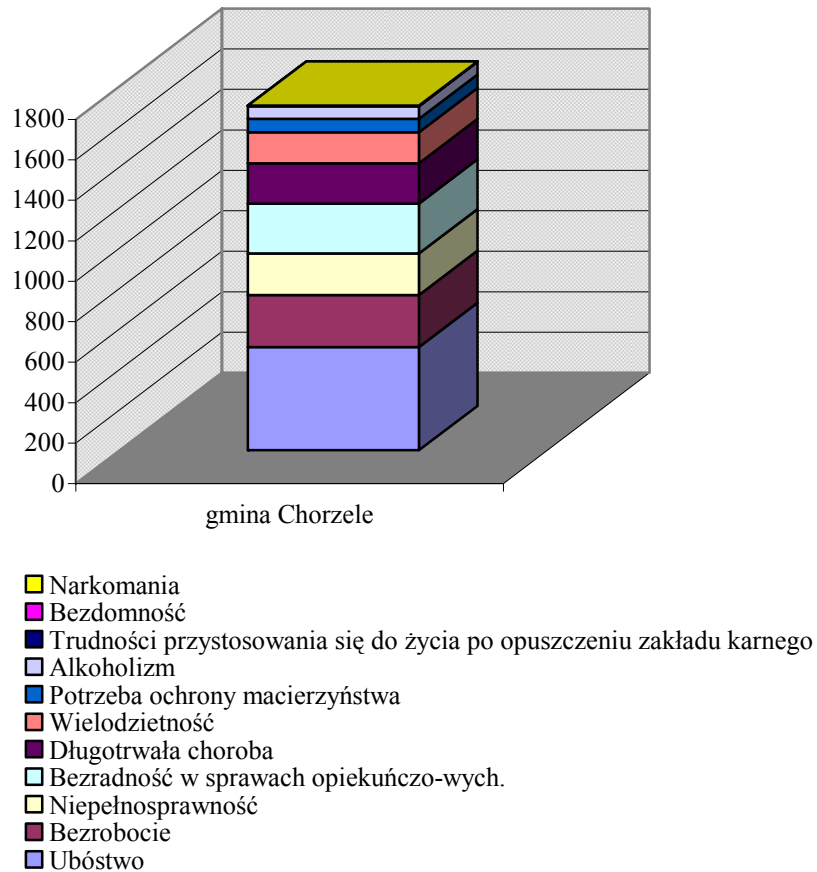
Wśród rodzin emerytów i rencistów dominują rodziny wielodzietne. Analogicznie kształtuje się sytuacja w powiecie przasnyskim. Ludzie starsi na obszarach wiejskich rzadko

mieszkają samotnie, ponieważ ich emerytury lub renty stanowią poważne wzmocnienie domowego budżetu, a często jest to jedyny stały dochód.

Powody objęcia pomocą społeczną.

Podjęcie skutecznych działań w ramach pomocy społecznej, możliwe jest po rozpoznaniu wszystkich powodów trudnych sytuacji życiowych społeczeństwa. Najważniejsze powody objęcia pomocą społeczną mieszkańców gminy Chorzele w rozbiciu na poszczególne czynniki, z liczbą przypadków przypadającą na każdą przyczynę przedstawia wykres oraz tabela poniżej.

Wykres 15. Powody objęcia mieszkańców pomocą społeczną.

Powody przyznania pomocy	Liczba osób	
	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
Ubóstwo	510	2 113
Bezrobocie	258	1 240
Niepełnosprawność	205	1 013
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	246	692
Długotrwała choroba	200	528
Wielodzietność	153	410
Potrzeba ochrony macierzyństwa	66	219
Alkoholizm	63	189
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	24
Bezdomność	0	18
Narkomania	0	2

Głównym powodem udzielania pomocy społecznej mieszkańcom gminy jest ubóstwo. Jest ono następstwem wielu czynników o charakterze społecznym, ekonomicznym, zdrowotnym. Znaczącym powodem udzielania pomocy jest bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność oraz przewlekłe choroby.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzelach.

Gminne zadania z zakresu opieki społecznej oraz zadania zlecone w tym zakresie realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzelach, będący jednostką budżetową Urzędu Gminy. W ramach zadań zleconych Ośrodek wypłaca zasiłki stałe, wyrównawcze i okresowe, jak również renty socjalne, zasiłki z zakresu ochrony macierzyństwa, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne. Wypełnianie zadań własnych Gminy w zakresie pomocy społecznej jest realizowane poprzez wydawanie posiłków, wypłacanie zasiłków losowych, pochówek, pracę socjalną, oraz zasiłki celowe w gotówce i w naturze.

Najczęściej przyznawanym świadczeniem jest renta socjalna. Przysługuje ona osobie pełnoletniej, całkowicie niezdolnej do pracy, której niezdolność powstała przed ukończeniem 18 roku życia. Od września 2003 r. przyznawanie i wypłata rent socjalnych leży w gestii ZUS. Około 9% ludności gminy Chorzele pobiera rentę socjalną.

Około 5,3% ludności w gminie Chorzele pobiera zasiłek stały wyrównawczy, przysługujący również osobom niepełnosprawnym. Zasiłek stały wyrównawczy stanowi pewien rodzaj „zastępczej renty” dla tych niepełnosprawnych, którzy nie mogą otrzymać

renty inwalidzkiej z organów ubezpieczeniowych (ZUS i KRUS), a których niepełnosprawność nie powstała przed uzyskaniem pełnoletności.

Zasiłki stałe przysługują osobie zdolnej do pracy, która z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym wymagającym stałej pielęgnacji nie może podjąć pracy zarobkowej. W gminie Chorzele otrzymuje je ponad 8% ogółu. Następnym świadczeniem są zasiłki pielęgnacyjne. Otrzymuje je ok. 7% mieszkańców gminy. Najrzadziej pobierane są zasiłki dla kobiet w ciąży i osób wychowujących dzieci.

Domy Pomocy Społecznej.

Na terenie powiatu przasnyskiego funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej dla osób dorosłych umysłowo upośledzonych, który mieści się przy ul. Ruda w Przasnyszu. Przy Domu działa również Warsztat Terapii Zajęciowej. Osoby starsze i przewlekle chore, kierowane są do Domu Pomocy Społecznej prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr św. Wincentego a'Paulo w Przasnyszu.

Na terenie miasta Przasnysz, funkcjonuje również placówka typu dziennego powołana do opieki nad osobami upośledzonymi w stopniu lekkim i umiarkowanym - Środowiskowy Dom Samopomocy w Przasnyszu.

Pomoc dzieciom.

Dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej lub dzieciom niedostosowanym społecznie świadczy się pomoc, umieszczając je zazwyczaj w rodzinach zastępczych albo placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub placówkach resocjalizacyjnych. Na terenie Gminy Chorzele w 2002 roku funkcjonowały 3 rodziny zastępcze, w których przebywało 3 dzieci w tym jedno kontynuujące naukę. Osoby opuszczające rodziny zastępcze otrzymują pomoc na usamodzielnienie się, w postaci świadczeń:

- comiesięcznej pomocy dla dzieci,
- pomocy na zagospodarowanie dzieci przyjętych do rodzin zastępczych,
- pomocy losowej,
- pomocy okresowej,
- pomocy na usamodzielnienie się pełnoletnich wychowanków,

- pomocy na kontynuowanie nauki.

Pomoc niepełnosprawnym.

Ustalenie liczby osób niepełnosprawnych z terenu gminy Chorzele, korzystających ze świadczeń jest trudna z powodu braku danych. Szacuje się, że około 12-15% populacji powiatu to osoby niepełnosprawne. Osoby niepełnosprawne utrzymują się ze świadczeń wypłacanych przez ZUS i KRUS oraz rent socjalnych i zasiłków stałych wyrównawczych wypłacanych przez ośrodki pomocy społecznej. Część z nich także pracuje.

7.0. Ochrona zdrowia.

Na terenie gminy Chorzele w ramach podstawowej opieki zdrowotnej funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SALUS” SC mieszczący się przy ul. Komosińskiego 1 w Chorzelach oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Duo-Med” we wsi Zaręby.

W Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „SALUS” SC w Chorzelach opiekę lekarską sprawuje: trzech lekarzy medycyny rodzinnej oraz jeden lekarz specjalista z rehabilitacji medycznej i jeden lekarz ginekolog - którzy przyjmują pacjentów jeden raz w tygodniu. Placówka świadczy usługi dla około 8000 pacjentów.

W Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Duo-Med.” w Zrębach opiekę lekarską sprawuje: jeden lekarz pediatra i jeden lekarz internista chorób wewnętrznych. Opieką objętych jest około 2300 pacjentów.

Stan zdrowotny mieszkańców gminy oceniany jest jako średni. Dominują choroby: serca, układu krążenia, cukrzyca i choroby reumatyczne. Ilość i jakość sprzętu medycznego w gminnej opiece zdrowotnej jest zadowalająca.

W Chorzelach działa Prywatne Laboratorium Analityczne przy ul. Komosińskiego 1 oraz Prywatna Praktyka Lekarska przy ul. Mostowej 5. Stacjonarną opiekę medyczną w 8 oddziałach, dla pacjentów powiatu przasnyskiego świadczy również Szpital Powiatowy im. W. Oczko funkcjonujący w strukturze Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Przasnyszu.

W celu zapewnienia opieki całodobowej dla pacjentów w gminie Chorzele działa Zespół „W” – podstacja uruchomiona we wrześniu 2000 roku, zlokalizowana w budynku Przychodni Zdrowia w Chorzelach. Placówka została uruchomiona w ramach realizacji Programu Zintegrowane Ratownictwo Medyczne. Uruchomienie zespołu „W” w Chorzelach znajdowało uzasadnienie w położeniu miasta. Odległość między miejscowością a Przasnyszem wynosi około 30km (z miejscowości najbardziej odległej w tym rejonie jest ok. 50 km).

Mieszkańców gminy Chorzele w leki i środki medyczne zaopatruje apteka „SYNAPSA” mieszcząca się w Chorzelach przy ul. Witosa 7.

Tabela 23. Wykaz placówek w gminie Chorzele świadczących usługi stomatologiczne.

Lp.	Adres praktyki stomatologicznej
1.	Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska, Chorzele ul. Stara Targowica 5
2.	Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska w Gabinetcie Stomatologicznym, Chorzele ul. Grunwaldzka 83.
4.	Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska w Gabinetcie Stomatologicznym, Chorzele ul. Komosińskiego 1.

Na terenie gminy Chorzele funkcjonuje od kilku lat Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do zadań, której należy:

- niesienie pomocy dla osób uzależnionych i ofiar przemocy,
- organizowanie posiedzeń interwencyjno-motywujących dla uzależnionych,
- prowadzenie profilaktyki uzależnień wśród dzieci i młodzieży w szkołach,
- ustalenie zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie punktów sprzedaży napojów alkoholowych,
- kontrola w punktach sprzedaży przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi.

Na terenie powiatu przasnyskiego funkcjonują również inne organizacje pozarządowe działające na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i AIDS.

8.0. Oświata i wychowanie.

Na terenie miasta i gminy Chorzele funkcjonują szkoły:

1. Szkoła Podstawowa w Krukowie -103 uczniów,
2. Szkoła Podstawowa w Chorzelach - 386 uczniów,
3. Zespół Szkół w Duczynie
 - a). Szkoła Podstawowa - 103 uczniów,
 - b). Publiczne Gimnazjum - 50 uczniów,
 - c). Szkoła Filialna w Zdziwóju Starym - 19 uczniów,
4. Szkoła Podstawowa w Pościeniu Wsi - 82 uczniów,
 - a). Szkoła Filialna w Raszujce - 22 uczniów,
5. Zespół Szkół w Krzynowłodze Wielkiej
 - a). Szkoła Podstawowa - 118 uczniów,
 - b). Publiczne Gimnazjum - 61 uczniów,
6. Publiczne Gimnazjum w Chorzelach - 263 uczniów,
7. Zespół Szkół w Zarębach
 - a). Szkoła Podstawowa w Zarębach - 201 uczniów,
 - b). Publiczne Gimnazjum - 99 uczniów,
 - c). Szkoła Filialna w Łazie - 25 uczniów,
 - d). Szkoła Filialna w Rawkach - 22 uczniów.

Do wymienionych szkół w roku szkolnym 2003/2004 uczęszczało 1557 uczniów i 97 dzieci w oddziałach przedszkolnych.

Na terenie miasta funkcjonuje jedno Przedszkole Samorządowe, w którym przebywało w roku szkolnym 2003/2004 - 97 przedszkolaków w tym 55 sześciolatków. Od roku szkolnego 2004/2005 nie funkcjonuje szkoła filialna w Rawkach.

W każdej placówce zostało wykonanych wiele remontów i napraw, a największym problemem jest brak pełno-wymiarowych sal gimnastycznych. Załedwie cztery placówki

posiadają sale gimnastyczne o wymiarach poniżej 24/12 m. Dwie placówki korzystają z nowo oddanej Hali Sportowej.

Tabela 24. Możliwości dojazdu uczniów do szkół podstawowych i gimnazjów, odległość szkoły od miejsca zamieszkania.

Gmina/Miasto	Możliwości dojazdu uczniów do szkół	Najdalsza odległość do szkoły
Miasto i Gmina Chorzele	1 gimbus, 5 pojazdów wylonionych w drodze przetargu	16 km

Tabela 25. Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów przypadający na 1 nauczyciela.

Gmina/miasto	Liczba szkół (podstawowe + gimnazja)	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów	Liczba uczniów przypadająca na 1 nauczyciela
Miasto i Gmina Chorzele	13	180	1557	8,7

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzelach dofinansował w 2004 roku dożywianie dla 827 dzieci, co daje średnio dożywianie co drugiego ucznia. Jest też prowadzona stołówka przy Zespole Szkół w Zarębach.

Na terenie gminy funkcjonują dwie świetlice socjoterapeutyczne finansowane ze środków profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi oraz pięć świetlic przy szkołach.

W mieście Chorzele funkcjonują: jedno liceum ogólnokształcące, do którego w roku szkolnym 2003/2004 uczęszczało 289 uczniów oraz 3 szkoły średnie zawodowe, do których w roku szkolnym 2003/2004 uczęszczało 180 uczniów.

9.0. Sport i rekreacja.

Na terenie gminy Chorzele zarejestrowane są 3 kluby i stowarzyszenia kultury fizycznej.

Tabela 26. Wykaz zarejestrowanych klubów i stowarzyszeń kultury fizycznej funkcjonujących na terenie gminy Chorzele.

Lp.	Pełna nazwa klubu	Adres	Telefon
1.	Ludowy Klub Sportowy „Orzyc” w Chorzelach	06-330 Chorzele	(029) 7515009
2.	Uczniowski Klub Sportowy „Orleń” w Zarębach	06-333 Zaręby Szkoła Podstawowa w Zarębach	(029) 7516289
3.	Uczniowski Klub Sportowy „Aura” w Chorzelach	06-330 Chorzele, ul. Szkolna 4b Publiczne Gimnazjum w Chorzelach	(029) 7515024

Źródło: Wydział Zdrowia, Oświaty, Kultury i Sportu.

Od ponad czterdziestu lat funkcjonuje w Chorzelach Ludowy Klub Sportowy, który ma zarejestrowane dwie drużyny piłkarskie: juniorów i seniorów w liczbie 45 zawodników. Klub uczestniczy w rozgrywkach o mistrzostwo w Ciechanowskiej Lidze Okręgowej. Trwają przygotowania organizacyjno-techniczne do pozyskania środków na budowę Mazowieckiego Centrum Sportów Zimowych w Chorzelach.

10.0. Kultura.

Na terenie gminy Chorzele funkcjonuje Ośrodek Upowszechniania Kultury. Przy Ośrodku funkcjonuje Miejska Biblioteka wraz z pięcioma filiami, w tym cztery filie na terenie gminy. Łączny stan woluminów w bibliotekach wynosi 62.797 w tym w mieście Chorzele 28.901, na wsi 33.896. Zarejestrowanych zostało 1546 czytelników, w tym 388 na wsi i 1158 w mieście.

Funkcjonujący OUK wraz z bibliotekami i trzema świetlicami umożliwia gminie rozwój kultury. W ramach działań kulturalnych organizowane są: festyny, wycieczki, rozgrywki sportowe, kabaretony, spotkania, przeglądy folkloru, dla młodzieży festiwale piosenek, konkursy recytatorskie, turnieje sportowe.

11.0. Bezpieczeństwo publiczne.

Na terenie miasta funkcjonuje Komisariat Policji. Dysponuje on załogą liczącą 20 policjantów, którzy dysponują 5 samochodami. KP w Chorzelach swoim zasięgiem obejmuje gminy: Chorzele, Krzynowłoga Mała.

Tabela 27. Działania KP w Chorzelach (gminy Chorzele i Krzynowłoga Mała).

Przestępstwa	Wszczęte	Zakończone	Sprawy				Wskaźnik wykrywalności
			Stwierdzone	STW (PR=7)	Wykryte	Niewykryte	
Ogółem	268	316	350	1	224	128	63,8
Kryminalne	194	239	258	1	139	121	53,7
Gospodarcze	2	2	2	-	1	1	50,0
Przeciwko życiu	20	26	13	-	13	-	100,0
Przeciwko mieniu	143	174	206	1	89	119	43,0

Niepokoi fakt, że stale zwiększa się udział nieletnich w przestępstwach. Są to głównie rozboje i kradzieże.

Tabela 28. Statystyka zdarzeń drogowych w latach 2001-2003r.

Gmina	Wypadki drogowe			Liczba kolizji drogowych
	Ilość wypadków	Liczba rannych	Liczba zabitych	
Rok 2001				
Chorzele	13	14	2	54
Rok 2002				
Chorzele	7	5	3	68
Rok 2003				
Chorzele	10	11	1	46

Największe zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym występuje na drodze krajowej nr 57, praktycznie na całym jej odcinku, tj. od miejscowości Bogate-Dobrzankowo-Przasnysz-Mchowo-Świniary-Chorzele-Opaleniec.

Na terenie gminy funkcjonuje 12 jednostek straży pożarnej. 10 z nich jest wyposażona w samochody gaśnicze, 2 natomiast posiadają jedynie motopompy. Ochotnicze Straże Pożarne z: Chorzel i Rycic włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Tabela 29. Zestawienie pożarów, miejscowych zagrożeń i alarmów fałszywych na terenie gminy Chorzele.

Gmina	Pożary			Miejscowe zagrożenia			Alarmy fałszywe			Ogółem zdarzeń		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Chorzele	46	46	63	38	55	26	4	7	3	88	108	92

Z analizy powyższego zestawienia wynika, że najwięcej pożarów na terenie gminy miało miejsce w 2003 roku. Zadowolą ponad 50% spadek liczby miejscowych zagrożeń.

12.0. Mieszkalnictwo.

Ze względu na typowo rolniczy charakter gminy Chorzele, dominuje budowa zagrodowa, obok której w mniejszej liczbie występuje zabudowa mieszkaniowa, głównie w mieście.

Tabela 30. Dynamika rozwoju budownictwa mieszkaniowego w latach 1995 – 2003.

Lata	Liczba mieszkań	Powierzchnia użytkowa mieszkań [m²]	Liczba osób na jedno mieszkanie	Powierzchnia użytkowa na mieszkańca [m²]
1995	2708	171331	3,9	16,0
1996	2714	171727	3,9	16,1
1997	2715	171837	3,9	16,2
1998	2725	173131	3,9	16,3
1999	2733	174302	3,9	16,4
2000	2738	174784	3,8	16,6
2001	2746	175781	3,8	16,7
2002	2753	176333	3,8	16,7
2003	2761	177256	3,8	16,8

Źródło: GUS.

W 1995 roku ilość mieszkań w gminie wynosiła 2708, co stanowiło 16,0m² powierzchni użytkowej na jednego mieszkańca. W roku 1999 liczba mieszkań wynosiła już 2733 a powierzchnia 16,4m² na mieszkańca. W całym województwie mazowieckim, w tym samym roku było to ponad 19m², podobnie w kraju. W 2003 zasoby mieszkaniowe wzrosły do 2761, na jedną osobę przypada już około 16,8 m² powierzchni użytkowej. Szacuje się, że zasoby mieszkaniowe zwiększyły się o 2%. W latach 1995-2003 oddano łącznie do użytku 53 mieszkania.

Tabela 31. Typ zabudowy mieszkaniowej w gminie.

Mieszkania wyposażone w wodociąg (ogółem)	
- z sieci	1933
- lokalny	828
Mieszkania wyposażone w ustęp splukiwany (ogółem)	
- z odprowadzeniem do sieci	745
- z odprowadzeniem do urządzenia lokalnego	2016
Mieszkania wyposażone w łazienkę	1933
Mieszkania wyposażone w ciepłą wodę	1684
Mieszkania wyposażone w gaz z sieci	0
Mieszkania wyposażone w gaz z butli	2046
Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie indywidualne	1987
Mieszkania wyposażone w piece	774

Źródło: Urząd Gminy.

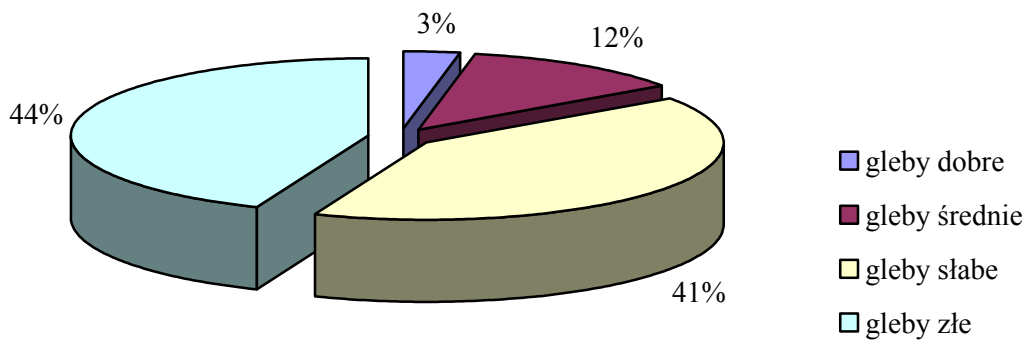
Na terenie miasta i gminy Chorzele znajduje się 2761 mieszkań, z których: 3% jest w wieku powyżej 70 lat, 44% ma od 53 do 70 lat, 30% od 27 do 52 lat, a 23% nie przekroczyło 26 lat. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na mieszkańca wynosi 16,8 m². Stan techniczny w większości jest niezadowalający. Formy własności przedstawiają się następująco: mieszkania spółdzielcze - 109 sztuk, mieszkania komunalne - 53 sztuk. Pozostałe są mieszkaniami prywatnymi.

13.0. Gospodarka lokalna.

13.1. Rolnictwo.

Gminę miejsko-wiejską Chorzele tworzy 41 sołectw, obejmujących 66 miejscowości. Jakość gleb gminy obrazuje wykres poniżej.

Jakość gleb w gminie Chorzele.

Na obszarze gminy Chorzele przeważają gleby słabej i złej jakości (V, VI), stanowią one w sumie 85%. Są to gleby typu bielcowego, wytworzone z piasków i żwirów różnej genezy. Sporadycznie, na obszarze gminy występują gleby bagienne, które użytkuje się jako łąki i pastwiska.

W gminie Chorzele najczęściej uprawia się: żyto, owies, jęczmień, pszenicę, kukurydzę, seradelę, łubin żółty oraz rośliny okopowe: ziemniaki, buraki pastewne, buraki cukrowe. Warunki na prowadzenie tych upraw są dość dobre a plony zadawalające. W najbliższym czasie nie planuje się zmian kierunku produkcji rolnej.

Tabela 32. Plony upraw w roku 2003 wg szacunków gminy [t].

Gmina	Pszenica ozima	Pszenica jara	Żyto	Jęczmień	Owies	Pszenżyto ozime	Pszenżyto jare	Buraki	Ziemniaki	Motylkowe
Chorzele	30	-	18	28	28	26	-	320	150	-

Od kilku lat notuje się spadek produkcji żywca wieprzowego, którą stopniowo wypiera chów bydła mlecznego - produkcja towarowa mleka i żywca wołowego. Taki kierunek jest bardziej opłacalny ze względu na dużą powierzchnię użytków zielonych. Przeciętna wydajność mleczna od krowy kształtuje się na poziomie 3300 litrów mleka. Głównym odbiorcą tego surowca jest SM „Mazowsze” i Zakład „Bel Polska”. Dla utrzymania produkcji mleka na odpowiednim, wysokim poziomie konieczne jest wykonywanie zabiegów technicznych w celu trwałego polepszenia zdolności produkcyjnych gleb. Pilnym zadaniem jest, więc renowacja starych urządzeń melioracyjnych. Sieć rowów melioracyjnych na terenie gminy Chorzele ma długość 331,83km.

Obecnie na terenie gminy znajduje się około 1700 gospodarstw rolnych posiadających powyżej 1 ha użytków rolnych, są to gospodarstwa nastawione na produkcję wielokierunkową. Według danych Urzędu Gminy przeciętna średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie wynosi 13,7 ha.

Tabela 33. Pogłowie zwierząt w 2003 roku wg danych gminy.

Gmina	Bydło	Trzoda chlewna
Chorzele	14737	5900

Tabela 34. Wybrane pojazdy mechaniczne w 2003r.

Gmina	Pojazdy zarejestrowane na terenie powiatu przasnyskiego			
	Samochód osobowy	Samochód ciężarowy	Ciągnik rolniczy	Przyczepa
Chorzele	1168	152	248	102

W ostatnich dwóch latach zanotowano znaczne zainteresowanie rolników udostępnianiem gospodarstw dla potrzeb agroturystyki. Na terenie gminy Chorzele istnieją dobre warunki do uruchamiania tego typu działalności gospodarczej, wspomagającej tradycyjną produkcję rolniczą, a i zainteresowanie turystów jest coraz większe. Szacuje się, że 48 rolników z gminy Chorzele prowadzi poza działalnością rolniczą działalność gospodarczą.

13.2. Leśnictwo.

Bardzo dużą powierzchnię gminy stanowią lasy i grunty leśne- łącznie około 15607,67ha. Są to głównie lasy sosnowe i mieszane. Duży udział gleb o klasach bonitacyjnych V, VI, VIz powoduje, że w chwili obecnej bardziej sensowne jest zalesianie tych gruntów niż rolnicze użytkowanie. W gminie Chorzele planuje się zalesienie znacznej powierzchni nieużytków.

13.3. Małe i średnie przedsiębiorstwa.

Na terenie gminy Chorzele działają w sumie 302 podmioty gospodarcze.

Zestawienie podmiotów gospodarczych w poszczególnych sektorach.

<i>Usługi:</i>	<i>Liczba podmiotów</i>
Usługi malarskie	2
Usługi murarskie	31
Usługi stolarskie	1
Usługi instalacji elektrycznej	7
Usługi instalacji CO	2
Usługi ślusarskie	3
Usługi szklarskie	1
Usługi betoniarstwo nagrobkowe	7
Usługi mechanika pojazdowa	10
Usługi fryzjerskie	6
Usługi pralnia mechaniczna	1
Usługi montersko spawalnicze	1
Usługi krawieckie	2
Usługi wulkanizacyjne	3
Usługi geodezyjne	1
Usługi tartaczne	6
Usługi fotograficzne	1
Usługi pośrednictwo ubezpieczeniowe	5
Usługi porządkowe	6
Usługi leśne	9
Usługi weterynaryjne	3
Usługi naprawy sprzętu AGD	1
Usługi dekoracji wnętrz i wyposażenia mieszkań	1
Usługi naprawy maszyn i urządzeń rolniczych	1
Usługi pozyskiwania nowych abonamentów na rzecz Telewizji Kablowej UPCTK	1
Usługi komputerowe	4
Usługi pogrzebowe	2
Usługi laboratoryjne	1
Usługi szklarskie	1

Usługi tele - radiomechanika	2
Usługi szkolenie w zakresie BHP	1
Usługi w zakresie konserwacji gaśnic	1
Usługi obróbka drewna-zbijanie palet	8
Usługi dozorowanie budynków	1
Usługi piekarnicze	2
Usługi inseminacyjne	4
Usługi marketingowe	1
Usługi pocztowe	1
Usługi transportowe towarowe	20
Usługi transportowe osobowe	2
Usługi transportowe bagażowe	1
Produkcja i usługi w branży metalowej	1
Usługi stomatologiczne	3
Usługi - praktyka lekarska	3

Handel:

Sklepy spożywcze	9
Sklepy spożywczo-przemysłowe	48
Sklepy przemysłowe	33
Handel obwoźny	32
Handel ciągnikami	1
Skup runa leśnego	1
Skup i sprzedaż art. mieszkaniowo- wykończeniowych	1
Sprzedaż paliw płynnych	4
Skup surowców wtórnych	2
Sprzedaż detaliczna wyrobów farmaceutycznych	1

Gastronomia:

Kawiarnie-bary	6
----------------	---

13.4. Przemysł.

Na terenie gminy Chorzele największymi zakładami są:

- Spółdzielnia Mleczarska „Mazowsze” w Chorzelach,
- „Bel Polska” Sp. z o.o. w Chorzelach,
- Zakład Produkcji Opakowań z Foliai Aluminiowej w Chorzelach,
- Zakład Produkcji Kotłów CO w Chorzelach,
- Zakład Produkcji Drewna,
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”.

Spółdzielnia Mleczarska "Mazowsze" w Chorzelach - branża spożywcza.

Spółdzielnia Mleczarska "Mazowsze" w Chorzelach działa na rynku od 1947r. Firma specjalizuje się w produkcji sera holenderskiego i masła. Od 1993 roku "Mazowsze" współpracuje z kapitałem zagranicznym tj. firmą Bel Polska. W roku 2000 firma uzyskała akceptację władz weterynaryjnych dotyczących uprawnień eksportowych do krajów Unii Europejskiej, co daje jej możliwości dalszego rozwoju. W SM "Mazowsze" w Chorzelach jest zatrudnionych 240 osób. Firma posiada także oddział w Przasnyszu produkujący szeroką gamę artykułów.

"Bel Polska" Chorzele - branża spożywcza.

Bel Polska Sp. z.o.o. w Chorzelach jest częścią grupy Fromageries Bel, największego producenta serów topionych w Europie i Ameryce (220 000 t. produkcji, obroty ponad 10 mld. FF, 22 zakłady produkcyjne). Bel Polska jest producentem markowych serów i serków, znanych na całym świecie. Okres działań w latach 1999-2000 zamyka się trzykrotnym zwiększeniem produkcji koncernu. Dążenie do osiągnięcia jak najwyższej jakości produkcji oraz skuteczności działań handlowych i marketingu doprowadziły zakład w Chorzelach do poziomu liczącego się w obrocie międzynarodowym żywności (80% przychodów z eksportu). Bel Polska Sp. z.o.o. w Chorzelach zatrudnia obecnie 340 osób.

Lista ważniejszych instytucji i organizacji, funkcjonujących na terenie miasta Chorzele:

- Urząd Miasta i Gminy Chorzele,
- „Poczta Polska” PPUP, Urząd Pocztowy w Chorzelach,
- Bank Spółdzielczy w Chorzelach,
- Komisariat Policji w Chorzelach,
- Miejska Biblioteka Publiczna w Chorzelach,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzelach,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Salus" SC w Chorzelach,
- Zespół Szkół w Chorzelach.

14.0. Infrastruktura techniczna.**14.1. Drogownictwo.**

Przez teren gminy Chorzele przebiega sieć dróg, wśród których wyróżnia się:

- Drogę krajową: droga nr 57 Bartoszyce - Pułtusk, której długość na terenie gminy wynosi 18 km i zarządzana jest przez Krajowy Zarząd Dróg, którego Inspektorat mieści się w Przasnyszu.
- Drogi wojewódzkie: droga nr 614 Chorzele - Myszyniec, której długość na terenie gminy wynosi 16km oraz droga nr 616 Chorzele - Rembielin, której długość na terenie gminy wynosi 6 km i zarządzana jest przez zarząd wojewódzki.
- Drogi powiatowe: długości 90 km, zarządzane są przez zarząd powiatu (Powiatowy Zarząd Dróg).
- Drogi gminne: długości 181 km, zarządzane są przez zarząd gminy.

Stan dróg na terenie miasta i gminy Chorzele oceniany jest jako niezadowolający. Konieczna jest renowacja odwodnienia (pogłębienie istniejących i wykonanie nowych rowów), budowa nowych i remont istniejących przepustów, a w miastach budowa kanalizacji deszczowej. Większość ciągów komunikacyjnych wymaga całkowitej przebudowy bądź gruntownej renowacji.

Poniżej, tabelarycznie zestawione zostały długości dróg w gminie Chorzele w latach 2000-2003, z uwzględnieniem rodzaju nawierzchni.

Tabela 35. Długość dróg w gminie Chorzele, zarządzanych przez PZD, stan na 31.XII.2000r.

Gmina	Długość dróg w km			
	Ogółem	w tym dróg o nawierzchni		
		twardej	gruntowej	
			ulepszonej	nie ulepszonej
Miasto Chorzele	4,6	4,6	-	-
Gmina Chorzele	89,5	63,0	20,8	5,7
Ogółem powiat	424,8	327,9	82,9	14,0

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg.

Tabela 36. Długość dróg w gminie Chorzele, zarządzanych przez PZD, stan na 31.XII.2001r.

Gmina	Długość dróg w km			
	Ogółem	twardej	w tym dróg o nawierzchni gruntowej	
			ulepszonej	nie ulepszonej
Miasto Chorzele	4,6	4,6	-	-
Gmina Chorzele	89,5	64,4	19,4	5,7
Ogółem powiat	424,8	334,3	76,5	14,0

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg.

Tabela 37. Długość dróg w gminie Chorzele, zarządzanych przez PZD, stan na 31.XII.2002r.

Gmina	Długość dróg w km			
	Ogółem	twardej	w tym dróg o nawierzchni gruntowej	
			ulepszonej	nie ulepszonej
Miasto Chorzele	4,6	4,6	-	-
Gmina Chorzele	89,5	65,2	18,6	5,7
Ogółem powiat	424,8	335,1	75,7	14,0

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg.

Tabela 38. Długość dróg w gminie Chorzele, zarządzanych przez PZD, stan na 31.XII.2003r.

Gmina	Długość dróg w km			
	Ogółem	twardej	w tym dróg o nawierzchni gruntowej	
			ulepszonej	nie ulepszonej
Miasto Chorzele	4,6	4,6	-	-
Gmina Chorzele	89,5	67,1	16,7	5,7
Ogółem powiat	424,8	342,5	68,3	14

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg.

Na terenie gminy w miejscowości Mąćce nad rzeką Peltą znajduje się most, który wymaga przebudowy.

14.3. Elektroenergetyka.

Gmina Chorzele podlega pod Rejon Energetyczny w Przasnyszu. Głównym elementem zasilającym w energię elektryczną jest GPZ 110/15 kV Przasnysz z dwoma transformatorami o mocy 25 MVA. z możliwością zwiększenia do ok. 30 MVA. GPZ zasilany jest dwoma liniami 110 kV: jedną z Ostrołęki, a drugą z Ciechanowa. Z uwagi na istniejącą sieć 15 kV największa rezerwa 15%, przeznaczona jest dla gminy Chorzele. Źródłami zasilania są stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

14.4. Telekomunikacja.

Na terenie gminy Chorzele swoje usługi świadczą: TP S.A., Era GSM, Idea Centertel oraz Plus GSM. Liczba użytkowników telefonów komórkowych, ze względu na ich popularność jest duża. Niestety brak jest danych szczegółowych odnośnie poszczególnych operatorów.

Tabela 39. Liczba abonentów telefonii stacjonarnej TP S.A.
(stan na 31.12.2003).

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
1999	978	834	9766
2000	853	549	9888
2001	857	556	9986
2002	862	561	10042
2003	869	568	10099

Źródło: GUS

Z roku na rok liczba abonentów TP S.A. systematycznie rośnie. Największy wzrost zanotowany został w 1999 roku, wynika to z faktu rozbudowy centrali telefonicznej.

14.5. System zaopatrzenia w wodę.

Źródłem zaopatrzenia ludności gminy w wodę do picia jest 5 głębinowych ujęć, zlokalizowanych w miejscowościach: Chorzele, Bagienice Wielkie, Nowa Wieś, Rycice, Zaręby. Wymienione obiekty użytkuje Zakład Gospodarki Komunalnej w Chorzelach, mieszczący się przy ul. Brzozowej 3.

Krótką charakterystyką stacji uzdatniania wody z terenu gminy Chorzele.

- **Stacja uzdatniania wody w Chorzelach:**

- wydajność - 175 m³/h (Nr 1 - 47 m³/h, Nr 2 - 28 m³/h, Nr 3 - 100 m³/h),
- głębokość studni - 3 studnie - (64 m, 52 m, 73 m),
- ujęcie użytkowane jest od 1984 roku (modernizowana w 2000 r.),
- stacja ta zasila - miasto Chorzele, przyległe wsie: Rembielin, Budki, Zagaty, Brzeski Kołaki, Przysowy, Przątalina oraz w perspektywie wieś Opaleniec.

- **Stacja uzdatniania wody w Bagienicach Wielkich:**

- wydajność 1000 m³/dobę,
- głębokość studni - 65 mb, [39mb],
- ujęcie użytkowane jest od 1985 roku,
- stacja ta zasila wsie: Bagienice Wielkie, Niskie Wielkie, Bogdany Wielkie, Bogdany Małe, Dąbrówka Ostrowska, Rapaty Żachy, Bobry.

- **Stacja uzdatniania wody w Nowej Wsi:**

- wydajność - 810 m³/dobę,
- głębokość studni - 60 mb, 60mb,
- ujęcie użytkowane jest od 1995 roku,
- stacja ta zasila wsie: Nowa Wieś, Annowo, Duczymin, Dzierżęga, Jedlinka, Zdziwój Stary, Zdziwój Nowy, Wólka Zdziwójska, Wasiły Zygnny, Stara Wieś, Bugzy Płokie, Opiłki Płokie oraz 3 wioski z sąsiedniej gminy Wielbark - Baranowo, Wyzęgi i Piwnice.

- **Stacja uzdatniania wody w Rycicach:**

- wydajność - 1569 m³/dobę,

- głębokość studni - 68 mb, 62 mb,
- ujęcie użytkowane jest od 1998 roku,
- stacja ta zasila wsie: Rycice, Krzynowłoga Wielka, Lipowiec, Czaplice Wielkie, Dąbrowa, Gądomiec Miłocięta, Gądomiec Chrzczany, Gądomiec Peronie.

- **Stacja uzdatniania wody w Zaręczach:**

- wydajność - 50 m³/h,
- głębokość studni - 2 studnie o głębokości 50 m i 49 m,
- ujęcie użytkowane jest od 2000 roku.
- stacja ta zasila wsie: Zaręby, Krukowo, Rzodkiewnica, Łaz, Sosnówek.

Jakość wody pochodzącej ze stacji uzdatniania poddawana jest systematycznym kontrolom. Długość sieci wodociągowej w mieście i gminie Chorzele przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40. Zestawienie długości sieci wodociągowej [km].

Rok	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	28,8	69,5	639,6
2001	28,8	88,6	739,8
2002	28,8	131,4	816,7

Źródło: GUS

Wg ostatnich danych dostarczonych przez Urząd Gminy, wodociąg wiejski zrealizowany został w 28 miejscowościach, a więc gmina Chorzele jest zwodociągowana w 68,3%. Pozostała część mieszkańców gminy pobiera wodę ze studni kopanych.

14.6. Sieć kanalizacji. Oczyszczalnia ścieków.

Głównym problemem gminy Chorzele jest brak kanalizacji. Skanalizowane jest tylko miasto Chorzele.

Tabela 41. Sieć kanalizacji sanitarnej w Gminie Chorzele [km].

Lata	Miasto Chorzele	Gmina Chorzele	Ogółem powiat
2000	9,8	0	36,3
2001	12,6	0	42,4
2002	12,6	0	45,8

Miasto Chorzele posiada sieć kanalizacji deszczowej. Wody deszczowe odprowadzane są do rzeki Orzyc i Kanału nr 1.

Oczyszczalnia miejska w Chorzelach.

Miejska, mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia w Chorzelach powstała około 20 lat temu. Głównym urządzeniem oczyszczającym są rowy cyrkulacyjne. Przepustowość oczyszczalni wynosi 800m³/d.

W skład oczyszczalni wchodzi następujące obiekty:

- przepompownia ścieków,
- zbiornik wstępnego napowietrzania ścieków,
- dwa rowy cyrkulacyjne,
- zbiornik ścieków dowożonych.

Oczyszczalnia użytkowana jest przez Spółdzielnię Mleczarską „Mazowsze” w Chorzelach. Dodatkowo przyjmuje ścieki komunalne oraz ścieki przemysłowe z innych zakładów z terenu miasta.

Głównymi dostawcami ścieków są dwa zakłady mleczarskie:

- Bel Polska Sp. z o.o.
- Spółdzielnia „Mazowsze”.

Ścieki w ilości 1000 m³/dobę odprowadzane są do rzeki Orzyc. W związku z niedotrzymywaniem standardów emisyjnych w zakresie odprowadzania ścieków oczyszczonych do wód powierzchniowych, zachodzi konieczność budowy nowej oczyszczalni.

W maju 2004 roku rozpoczęto budowę nowej oczyszczalni ścieków w Chorzelach. Według projektu w skład oczyszczalni wchodzić będzie budynek siata wielofunkcyjnego, budynek stacji odwadniania osadu, budynek socjalny i agregatorowni, budynek stacji transformatorowej, przepompownia ścieków, 2 reaktory biologiczne, komora technologiczna oraz rezerwowy magazyn osadu. Technologia oczyszczania ścieków została oparta na procesie osadu czynnego ze sposobem bezreagentowego usuwania związków azotu i fosforu ze ścieków. Do obróbki osadu ściekowego planowane jest stosowanie taśmowej prasy filtracyjnej.

Do oczyszczalni ścieki będą podawane rurociągiem oraz będą dowożone wozami asenizacyjnymi.

Nowa oczyszczalnia ma zapewnić wysoki stopień oczyszczenia wskaźników BZT₅ w 98,63%, ChZT w 95,45%, zawiesiny ogólnej 95,67%, azotu ogólnego 84,54% i fosforu ogólnego 97,22%.

Podstawowe informacje dotyczące oczyszczalni prezentuje tabela poniżej.

Tabela 42. Podstawowe informacje o nowej oczyszczalni w gminie Chorzele.

Zarządzający	Miejscowość	Rodzaj oczyszczalni	Średnia przepustowość (m ³ /dobę)	Odbiornik
Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Chorzelach	Chorzele	Biologiczno-mechaniczna	1500	Orzyc

Termin osiągnięcia efektu ekologicznego po zakończeniu rozruchu technologicznego dla oczyszczalni ustalono na 30 listopada 2005r.

III. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH (SWOT) MIASTA I GMINY CHORZELE.

Rozpatrywanie możliwości i wizji tego, co powinno wystąpić w przyszłości, wymaga konkretnej wiedzy o tym, co dzieje się dziś oraz zrozumienia organizacji w jej obecnym kształcie. Koniecznym staje się przeprowadzenie diagnozy aktualnego stanu organizacji, która polega na określeniu jej mocnych i słabych stron.

Funkcjonowanie Gminy, tak jak każdej organizacji, odbywa się w kontekście silnych relacji z otoczeniem, które w znacznym stopniu determinuje jej warunki działania. Czynniki warunkujące rozwój organizacji występują tak wewnątrz jej, jak i na zewnątrz. Dopiero rzetelna ich analiza, połączona z wnioskowaniem przynosi pełny obraz wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy i może stanowić podstawę do identyfikowania celów strategicznych i bezpośrednich.

Powszechnie stosowanym narzędziem służącym do oceny czynników wzrostu i regresu jest analiza SWOT (skrót od angielskich słów Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, Threats – zagrożenia). Przy zastosowaniu tej metody oceniono wewnętrzne uwarunkowania rozwoju (słabe i mocne strony) oraz czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia).

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze zachowane środowisko naturalne, • wyjątkowe walory fauny i flory, oddalenie od aglomeracji przemysłowych, • duże zalesienie obszaru, • korzystne położenie geograficzne, • dobrze rozwinięta sieć wód powierzchniowych, usytuowanie zbiorników retencyjnych, • wysokie wykorzystanie użytków rolnych i efektywne dostosowywanie produkcji rolniczej do klas 	<ul style="list-style-type: none"> • słaba jakość gleb, • niski wskaźnik zmeliorowania użytków rolnych, zły stan tych obiektów, • ujemne saldo migracji, • wysokie bezrobocie, zwłaszcza ludności w wieku mobilnym (18-44 lata), • nieracjonalna gospodarka odpadami, • zły stan techniczny dróg lokalnych, gminnych i powiatowych, • brak sieci gazowej, • brak sieci kanalizacyjnej poza częścią

<p>bonitacyjnych gleby,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wielofunkcyjność Gminy, oparta na rolnictwie i turystyce, • narastający proces koncentracji gospodarstw rolnych, • wzrost liczby małych podmiotów gospodarczych, • istniejąca sieć usług lokalnych, • dodatni przyrost naturalny, • dobre zaplecze socjalne, • dobra dostępność do szkolnictwa, wzrost standardu placówek, • wzrost bezpieczeństwa mieszkańców Gminy, • możliwości organizacji czasu wolnego, • wysoki stopień telefonizacji • duży poziom zwodociągowania Gminy, • przychylność władz dla rozwoju przedsiębiorczości. 	<p>miejską,</p> <ul style="list-style-type: none"> • czerpanie ciepła wyłącznie ze źródeł nieekologicznych,
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie walorów historycznych i przyrodniczych dla celów turystyki i rekreacji, • korzystne położenie geograficzne, • atrakcyjne położenie Gminy w układzie komunikacyjnym, bliskość Przasnysza i Ostrołęki, • atrakcyjne warunki dla rozwoju turystyki, • tworzenie grup producenckich, 	<ul style="list-style-type: none"> • słabo rozwinięty sektor usług turystycznych ograniczający wykorzystanie naturalnych walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego kraju i regionów, • nadmierny fiskalizm w polityce gospodarczej państwa, • zbyt małe środki finansowe przeznaczane przez Państwo na realizację zadań samorządów,

<ul style="list-style-type: none">• członkostwo Polski w UE,• wzrost ilości turystów przyjeżdżających do Polski,• rosnący od 2002 r. Produkt Krajowy Brutto,• obniżenie do 19% podatku dochodowego od osób prawnych,• stale rosnący udział sektora usług w wartości PKB,• znaczący wzrost jakości towarów i produktów wytwarzanych przez krajową gospodarkę,• dynamiczny rozwój szkolnictwa wyższego i znaczne zwiększenie liczby osób studiujących,• systematyczne zwiększanie nakładów na ochronę środowiska przyrodniczego.	<ul style="list-style-type: none">• niestabilny system dochodów samorządu terytorialnego,• częste zmiany w przepisach podatkowych i prawnych,• rosnące koszty utrzymania oświaty,• nieefektywny system finansowania ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej wpływający na dostępność i jakość usług medycznych oraz poziom ochrony najbiedniejszej części społeczeństwa,• wysoki koszt kredytu bankowego ograniczający rozwój małych i średnich przedsiębiorstw,• stan krajowej i lokalnej infrastruktury technicznej ograniczającej szybki wzrost inwestycji krajowych i zagranicznych oraz wpływającej na jakość życia społeczeństwa,• niedobór środków finansowych krajowych i samorządowych ograniczający pełne wykorzystanie programów pomocowych UE.
---	---

IV. ZADANIA, KTÓRYCH CELEM JEST POPRAWA SYTUACJI W MIEŚCIE I GMINIE CHORZELE.

Lista zadań zapisanych w Planie Rozwoju Lokalnego zbudowana została na podstawie zadań strategicznych zapisanych w Strategii Rozwoju Lokalnego. Podyktowane to zostało koniecznością zachowania spójności pomiędzy wszystkimi kluczowymi gminnymi dokumentami planistycznymi.

Tabela 43. Lista zadań (projektów) oraz harmonogram ich realizacji.

Cel	Zadanie	Okres realizacji
Cel I - ZWIĘKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI I ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ I TURYSTYCZNEJ GMINY, TWORZENIE JAK NAJLEPSZYCH WARUNKÓW DO TRWAŁEGO WZROSTU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW		
Działanie 1 - Wzmocnienie infrastruktury drogowej w Gminie Chorzele.		
	Zadanie 1: Przebudowa dróg lokalnych, gminnych i powiatowych o łącznej długości - 18,1 km.	2004-2005
Działanie 2 - Rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowych Gminy Chorzele.		
	Zadanie 1: Budowa Mazowieckiego Centrum Sportów Zimowych w Chorzelach.	2006-2008
Działanie 3 - Wspomaganie przedsiębiorczości oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców Gminy Chorzele.		
	Zadanie 1: Stworzenie i udostępnienie lokalnej bazy komputerowej o terenach i obiektach przeznaczonych na inwestycje.	2004-2010
	Zadanie 2: Inspirowanie i wspomaganie działania instytucji oraz organizacji otoczenia biznesu, szczególnie w zakresie absorpcji krajowych i zagranicznych środków pomocowych.	2004-2010
	Zadanie 3: Stymulowanie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy, szczególnie w agroturystyce, rzemiośle artystycznym, gastronomii i usługach oraz produkcji regionalnych produktów rolniczych.	2004-2010

Cel II - POPRAWA WRUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY ORAZ FUNKCJONOWANIA I DOSTĘPNOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH.		
Działanie 1 - Podniesienie poziomu wykształcenia.		
	Zadanie 1: Kontynuowanie programu remontów bazy lokalowej, unowocześniania wyposażenia (pracownie komputerowe), zakup pomocy dydaktycznych, rozbudowa księgozbiorów.	2004-2010
Działanie 2 - Poprawa stanu zdrowia mieszkańców Gminy Chorzele.		
	Zadanie 1: Rozwój edukacji prozdrowotnej (zwiększenie ilości szkół promocji zdrowia, opracowanie raportu o stanie zdrowia dzieci i młodzieży).	2004-2010
	Zadanie 2: Umożliwienie swobodnego dostępu wszystkim mieszkańcom Gminy do opieki zdrowotnej.	2004-2010
Działanie 3 - Zapewnienie koniecznej opieki socjalnej osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.		
	Zadanie 1: Zwiększenie środków finansowych na działania w zakresie pomocy dla grup społecznych wymagających wsparcia.	2005-2010
	Zadanie 2: Rozwijanie sprawdzonych już form opieki, jakimi są Rodzinne Domy Dziecka i Rodziny Zastępcze nad sierotami lub dziećmi z rodzin patologicznych.	2004-2010
Działanie 4 - Poprawa warunków wypoczynku mieszkańców Gminy Chorzele oraz dostępu do dóbr kultury.		
	Zadanie 1: Zwiększenie dostępności do aktywnego uprawiania sportu, rekreacji i turystyki poprzez: <ul style="list-style-type: none"> o budowę kompleksu Mazowieckiego Centrum Sportów Zimowych w Chorzelach, o zagospodarowanie rzeki Orzyc oraz zbiorników wodnych dla celów turystyki i rekreacji, o wspieranie rozwoju klubów i stowarzyszeń sportowych, 	2006-2008 2004-2010 2004-2010
	Zadanie 2: Rozwijanie funkcji kulturotwórczych gminy: <ul style="list-style-type: none"> o wspieranie twórczości artystycznej i tworzenie warunków do działania i rozwoju twórców kultury, artystów, ochrony rzemiosła artystycznego, sponsorowanie ważnych dla kultury powiatu przedsięwzięć, np. wystaw i plenerów malarskich, spektakli teatralnych, wystaw historycznych, o propagowanie wiedzy o Gminie Chorzele – wspieranie wydawnictw i imprez promujących powiat, kulturę ludową Mazowsza i powiatu 	2004-2010 2004-2010

Cel III - PRZECIWDZIAŁANIE DEGRADACJI I REWALORYZACJI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY CHORZELE.		
Działanie 1 - Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska.		
	Zadanie 1: Uporządkowanie gospodarki odpadami poprzez dostosowanie składowiska odpadów lub jego likwidacja.	2004-2009
	Zadanie 2: Ochrona jakości powietrza atmosferycznego.	2004-2010
	Zadanie 3: Poprawa jakości wód: <ul style="list-style-type: none"> o budowa gminnej oczyszczalni ścieków w Chorzelach, o ograniczenie wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód poprzez systematyczne wdrażanie zasad prowadzenia gospodarki rolnej zgodnych z założeniami ochrony środowiska, o edukacja ekologiczna i promocja w zakresie ekologicznych produktów rolniczych. 	2004-2005 2004-2010 2004-2010
Działanie 2 - Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej.		
	Zadanie 1: Program poprawy jakościowej i ilościowej zasobów wodnych – plan małej retencji w latach 2004-2011. <ul style="list-style-type: none"> o Przebudowa zbiornika w Chorzelach do wielkości równej 6 ha. 	2006
Działanie 3 - Rewaloryzacja środowiska przyrodniczego.		
	Zadanie 1: Ochrona powierzchni ziemi: Kontrola warunków i zaleceń zawartych w koncesjach na wydobywanie kopalin, przeciwdziałanie nielegalnemu wydobywaniu kruszywa.	2004-2010
	Zadanie 2: Zwiększenie lesistości i ochrony lasów: uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych, zwiększanie powierzchni przewidzianych do zalesienia.	2004-2010
	Zadanie 3: Ekologizacja rolnictwa: stymulowanie produkcji żywności zgodnie z zasadami ekologii, wspieranie działalności w zakresie profesjonalnych usług doradczych, dotyczących współczesnych technologii przyjaznych człowiekowi, promocja regionalnych produktów rolnych.	2004-2010
	Zadanie 4: Podnoszenie poziomu edukacji ekologicznej: szerzenie wiedzy ekologicznej na wszystkich poziomach edukacji oraz w mediach, upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej, organizowanie konkursów, warsztatów, seminariów z zakresu wiedzy ekologicznej.	2004-2010

Zestawienie sumujące		
Plan Rozwoju Miasta i Gminy Chorzele	Cele główne	3
	Liczba działań	10
	Liczba zadań	20

V. ZADANIA PRIORYTETOWE ZAPLANOWANE DO REALIZACJI W LATACH 2004-2006.

1.0. Wzmocnienie infrastruktury drogowej w Gminie Chorzele.

Jedną ze spraw priorytetowych jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej. W dalszej części opracowania przedstawione zostaną szacunkowe koszty i sposoby finansowania przedsięwzięcia.

Przedmiotem projektu jest przebudowa 8 odcinków o łącznej długości 18,1km. Realizację inwestycji przewidziano w dwóch etapach:

I etap – 2005r. o łącznej długości odcinków dróg 3,30km,

II etap – 2006r. o łącznej długości odcinków dróg 14,8km.

Tabela 44. Harmonogram oraz nakłady finansowe planowane na realizację projektu.

Planowane inwestycje	Przewidywane nakłady
Rok 2004	
Przebudowa ul.1 Maja w Chorzelach. Długość odcinaka objętego przebudową - 0,6 km.	180 000,00 zł
Przebudowa drogi gminnej Krzynowłoga Wielka-Dąbrowa. Długość odcinaka objętego przebudową – 2,2 km.	300 000,00 zł
Przebudowa ul. Stara Targowica w Chorzelach. Długość odcinaka objętego przebudową – 0,35 km.	24 000,00 zł
Przebudowa ul. Bagiennej w Chorzelach. Długość odcinaka objętego przebudową – 0,15km.	20 000,00 zł
Rok 2005	
Przebudowa drogi powiatowej Chorzele- Stara Wieś. Długość odcinka objętego przebudową – 11,2 km.	3 000 000,00
Przebudowa drogi gminnej Raszujka – Pścień. Długość odcinka objętego przebudową –2,2 km.	200 000,00 zł
Przebudowa drogi gminnej we wsi Bagienice. Długość odcinka objętego przebudową – 0,8 km.	55 000,00 zł
Przebudowa drogi gminnej we wsi Rycice. Długość odcinka objętego przebudową – 0,6 km.	40 000,00 zł

Zakłada się, że realizacja projektu w całości spowoduje:

- zwiększenie aktywizacji zawodowej, w tym zatrudnienia edukacji i usług społecznych dla mieszkańców gminy.
- włączenie obszarów całej gminy do przestrzeni gospodarczej powiatu, województwa i kraju, wzrost pozycji gospodarczej i społecznej gminy w regionie,
- możliwość pełnego korzystania z walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych.

2.0. Budowa Mazowieckiego Centrum Sportów Zimowych w Chorzelach.

Przedmiotem projektu jest budowa obiektu sportowo-rekreacyjnego w Chorzelach, obejmującego :

- sztuczne lodowisko,
- hotel na ok. 50 miejsc noclegowych wraz z zapleczem konferencyjno-gastronomicznym na ok. 100 osób, utworzony na bazie zmodernizowanego internatu ZSP w Chorzelach,
- zagospodarowanie terenu otaczającego obiekt, w tym boisko do gier sportowych.

Obiekt w Chorzelach jest integralną częścią kompleksu rekreacyjno-sportowego realizowanego w powiecie przasnyskim w ramach Mazowieckiego Centrum Sportów Zimowych. Podstawowym celem budowy tego obiektu jest wzmocnienie potencjału społeczno-gospodarczego gminy. Drugim celem projektu jest tworzenie warunków do powstawania i rozwoju małych i średnich firm, w tym przedsiębiorstw sektora turystycznego. Trzecim celem jest poprawa warunków życia i wypoczynku mieszkańców powiatu, w tym zwiększenie dostępności do aktywnego uprawiania sportu i turystyki.

Tabela 45. Harmonogram oraz nakłady finansowe planowane na realizację projektu w 2006 roku - pierwszym etapie budowy.

Planowane inwestycje	Przewidywane nakłady
Rok 2006	
Roboty przygotowawcze	200 000,00 zł

Realizacja projektu umożliwi:

- zwiększenie atrakcyjności turystycznej północnej części powiatu gminy Chorzele poprzez oferowanie aktywnego wypoczynku,
- zwiększenie udziału dzieci i młodzieży w turystyce krajowej oraz w aktywnym uprawianiu sportu i rekreacji,
- utrzymanie bądź utworzenie nowych miejsc pracy a przez to poprawę warunków życia mieszkańców gminy.

3.0. Poprawa jakości wód - budowa gminnej oczyszczalni ścieków w Chorzelach.

Przedmiotem projektu jest budowa gminnej oczyszczalni ścieków w Chorzelach. Budowę rozpoczęto w maju 2004 roku. Według projektu w skład oczyszczalni wchodzić będzie:

- budynek siata wielofunkcyjnego,
- budynek stacji odwadniania osadu,
- budynek socjalny i agregatorowni,
- budynek stacji transformatorowej,
- przepompownia ścieków,
- 2 reaktory biologiczne,
- komora technologiczna oraz rezerwowo magazyn osadu.

Technologia oczyszczania ścieków została oparta na procesie osadu czynnego ze sposobem bezreagentowego usuwania związków azotu i fosforu ze ścieków. Do obróbki osadu ściekowego planowane jest stosowanie taśmowej prasy filtracyjnej.

Do oczyszczalni ścieki będą podawane rurociągiem oraz będą dowożone wozami asenizacyjnymi. Średnia przepustowość oczyszczalni wynosi: 1500m³/dobę.

Nowa oczyszczalnia ma zapewnić wysoki stopień oczyszczenia wskaźników BZT₅ w 98,63%, ChZT w 95,45%, zawiesiny ogólnej 95,67%, azotu ogólnego 84,54% i fosforu ogólnego 97,22%.

Termin osiągnięcia efektu ekologicznego po zakończeniu rozruchu technologicznego dla oczyszczalni ustalono na 30 listopada 2005r.

Tabela 46. Harmonogram oraz nakłady finansowe planowane na realizację projektu.

Planowane inwestycje	Przewidywane nakłady
Rok 2004	
Roboty przygotowawcze	6 606,00zł
Rok 2005	
Budowa oczyszczalni ścieków.	4 100,00zł

Realizacja projektu umożliwi osiągnięcie następujących celów:

- uregulowanie gospodarki ściekowej dla miasta i gminy Chorzele,
- oczyszczenie ścieków w stopniu chroniącym odbiornik wody (rzekę Orzyc) przed degradacją,
- zminimalizowanie oddziaływania na środowisko,
- zastąpienie starego, niewydolnego już obiektu.

4.0. Źródła finansowania oraz koszty projektów priorytetowych, realizowanych w latach 2004-2006.

Wzmocnienie infrastruktury drogowej w Gminie Chorzele.

Planowane inwestycje	Planowane nakłady	
	Przewidywane nakłady	Źródła finansowania
Rok 2004		
Przebudowa ul. 1 Maja w Chorzelach. Długość odcinka objętego przebudową - 0,6 km.	180 000,00 zł	Urząd Gminy; SAPARD
Przebudowa drogi gminnej Krzynowłoga Wielka-Dąbrowa. Długość odcinka objętego przebudową – 2,2 km.	300 000,00 zł	Urząd Gminy; SAPARD
Przebudowa ul. Stara Targowica w Chorzelach. Długość odcinka objętego przebudową – 0,35 km.	24 000,00 zł	Urząd Gminy
Przebudowa ul. Bagiennej w Chorzelach. Długość odcinka objętego przebudową – 0,15km.	20 000,00 zł	Urząd Gminy

Rok 2005		
Przebudowa drogi powiatowej Chorzele- Stara Wieś. Długość odcinka objętego przebudową – 11,2 km.	3 000 000,00	Powiat; Środki z Unii Europejskiej
Przebudowa drogi gminnej Raszujka – Pścień. Długość odcinka objętego przebudową – 2,2 km.	200 000,00 zł	Urząd Gminy TFOGR
Przebudowa drogi gminnej we wsi Bagienice. Długość odcinka objętego przebudową – 0,8 km.	55 000,00 zł	Urząd Gminy
Przebudowa drogi gminnej we wsi Rycice. Długość odcinka objętego przebudową – 0,6 km.	40 000,00 zł	Urząd Gminy
Koszt całkowity	3 819 000,00zł	

Budowa Mazowieckiego Centrum Sportów Zimowych w Chorzelach.

Planowane inwestycje	Planowane nakłady	
	Przewidywane nakłady	Źródła finansowania
Rok 2006		
Roboty przygotowawcze	200 000,00zł	Powiat; Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Rok 2007		
Modernizacja internatu ZSP w Chorzelach na hotel na 50 miejsc noclegowych oraz budowa zaplecza konferencyjno – gastronomicznego i zagospodarowanie otoczenia obiektu	2 200 000,00zł	Powiat; Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Rok 2008		
Budowa sztucznego lodowiska.	3 800 000,00zł	Powiat; Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Koszt całkowity	6 200 000,00zł	

Poprawa jakości wód - budowa gminnej oczyszczalni ścieków w Chorzelach.

Planowane inwestycje	Planowane nakłady	
	Przewidywane nakłady	Źródła finansowania
Rok 2004		
Roboty przygotowawcze	6 606,00zł	Gmina; NFOŚ i GW; WFOŚ i GW.
Rok 2005		
Budowa oczyszczalni ścieków.	4 100,00zł	Gmina; NFOŚ i GW; WFOŚ i GW.
Koszt całkowity	10 706,00zł	

VI. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY.

Samorząd Gminy Chorzele od wielu lat realizuje inwestycje wpływające na poprawę wielu dziedzin życia. Korzystając z własnego budżetu oraz różnych źródeł dofinansowania tj. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Program SAPARD, zostało przeprowadzonych wiele inwestycji.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Chorzele jest dokumentem programowym, który integruje potrzeby społeczności lokalnej w zakresie ładu kulturowo-ekologicznego, społecznego i gospodarczo-infrastrukturalnego. W swoich ustaleniach bazuje na dokumentach i programach planistycznych będących podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie krajowym, wojewódzkim jak i powiatowym. Zgodność Planu Rozwoju Lokalnego ze strategicznymi dokumentami planistycznymi jest warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji.

Zadania ujęte w Planie Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Chorzele na lata 2004-2010 zgodne są ze Strategią Rozwoju Powiatu Przasnyskiego oraz Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego.

VII. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY CHORZELE.

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego będzie poddawana sprawdzeniu na poszczególnych etapach, na koniec każdego okresu programowania (2004 – 2006, 2007 – 2010) oraz na koniec okresu objętego niniejszym Planem. Kontrolą podlegać będzie stopień realizacji poszczególnych celów, monitorowanie postępu wdrażania zaplanowanych działań, ich zgodności z harmonogramem, sposób finansowania oraz rezultaty.

W wyniku wdrożenia działań zaplanowanych w Planie Rozwoju Lokalnego przewiduje się osiągnięcie następujących wskaźników:

▪ wskaźnik produktu

- długość zmodernizowanych ulic i dróg,
- długość wybudowanej kanalizacji,
- długość sieci wodociągowej,
- długość wybudowanych kolektorów sanitarnych,
- ilość powstałych i zmodernizowanych obiektów sportowych,
- ilość powstałych i zmodernizowanych obiektów rekreacyjnych, kulturalnych i administracyjnych,
- liczba zmodernizowanych i nowopowstałych obiektów edukacyjnych,
- nowe miejsca noclegowe,
- pojemność zbiorników małej retencji,
- powierzchnia odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego,
- liczba zmodernizowanych wysypisk śmieci.

▪ wskaźnik rezultatu

- wzrost rozwoju drobnej przedsiębiorczości,
- ilość nowych inwestycji,
- podniesienie jakości dróg,
- oszczędność w kosztach eksploatacji pojazdów,
- poprawa stopnia integracji lokalnej sieci transportowej,
- zwiększenie poziomu skanalizowania obszaru wsi,
- poprawa czystości wód powierzchniowych,
- zwiększenie zainteresowania społeczeństwa sportem i życiem kulturalnym,

- liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy,
- liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych.

- **wskaźnik oddziaływania**
 - poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego,
 - poprawa stanu środowiska naturalnego,
 - poprawa zdrowotności mieszkańców,
 - podniesienie standardu życia mieszkańców,
 - spadek stopy bezrobocia,
 - stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki.

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.

System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Chorzele jest realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Gmina korzystając ze środków finansowych funduszy strukturalnych UE zobowiązana jest przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych, które zostały określone w Rozporządzeniu z dnia 21 czerwca 1999r. Nr 1260/1999 wprowadzającym ogólne przepisy odnośnie funduszy strukturalnych oraz rozporządzeniach odnoszących się do poszczególnych funduszy strukturalnych.

Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania środków wg źródeł ich pochodzenia. W niektórych sytuacjach może to oznaczać, że podmiot korzystający z różnych źródeł finansowania będzie musiał sprostać wielu wymaganiom formalnym. Dotyczy to w szczególności odmiennych zasad wykorzystania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz środków pochodzących ze źródeł unijnych.

Plan Rozwoju Lokalnego realizowany będzie w horyzoncie czasowym 2004-2006 po jego zatwierdzeniu przez Radę Miasta i Gminy. Po przyjęciu przez Radę Miasta i Gminy, za jego właściwe wdrożenie oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji odpowiedzialny będzie organ wykonawczy miasta i gminy tj. Burmistrz. Do pomocy we właściwym wdrożeniu Planu Burmistrz dysponuje aparatem wykonawczym w postaci Urzędu Miasta i Gminy.

System wdrażania na poziomie Urzędu Miasta i Gminy obejmować będzie następujące działania:

- przygotowanie dokumentacji zadań objętych Planem,
- występowanie z wnioskami o dofinansowanie,
- przeprowadzenie procedur wyboru wykonawców zadań,
- kontraktowanie,
- monitorowanie przebiegu prac w ramach poszczególnych projektów,
- raportowanie kwartalne i roczne,
- przygotowanie propozycji dotyczących korekt w zakresie poszczególnych zadań,
- prowadzenie rozliczeń finansowych,
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych.

Warunkiem niezbędnym dla pełnego wdrożenia planu jest również uwzględnianie wydatków z nim związanych w kolejnych budżetach na lata 2005 i 2006. Za ten element odpowiada Rada Miasta i Gminy. Dlatego też Burmistrz przedkładając Radzie projekty budżetów winien przetransponować do nich założenia finansowe zawarte w Planie Rozwoju Lokalnego przewidziane w nim na dany rok.

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ.

1.0. System monitorowania planu.

W celu sprawnego i efektywnego wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego niezbędne jest ciągle monitorowanie efektów rzeczowych projektów wchodzących w zakres Planu oraz wydatków na ich realizację. Sam proces monitorowania obejmuje zbieranie danych obrazujących tempo i jakość wdrażania projektów. Służyć temu mają wcześniej zaprezentowane wskaźniki. Za proces monitorowania i raportowania odpowiadać będzie Burmistrz Miasta i Gminy wraz z podległym mu aparatem wykonawczym w postaci Urzędu Miasta i Gminy. Wewnętrznie za gromadzenie danych obrazujących efekty rzeczowe związane z wdrażaniem Planu odpowiedzialny będzie Zastępca Burmistrza wraz z Referatem Budowlano-Inwestycyjnym, natomiast za monitorowanie wydatków odpowiedzialny będzie Skarbnik Gminy wraz z Referatem Finansowo-Księgowym. Monitorowanie efektów rzeczowych obejmować będzie wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania.

Burmistrz przedkładać będzie Radzie Miasta i Gminy przy okazji przedkładania kolejnych projektów budżetu gminy raport monitoringowy z wdrażania Planu. Oprócz raportów okresowych, Burmistrz przedkładać będzie Radzie Gminy prognozę dotyczącą wdrażania Planu w kolejnym roku wraz z propozycją ewentualnych modyfikacji, która poddawana będzie analizie każdorazowo przy okazji zatwierdzania budżetu.

Zakres przedmiotowy raportów okresowych przedkładanych przez Burmistrza winien obejmować, co najmniej:

- przebieg procesu wdrażania poszczególnych projektów,
- realizację planu finansowego,
- sposoby promocji projektów,
- zidentyfikowane i przewidywane zagrożenia realizacji planu.

Stanowiska wypracowywane przez Radę Miasta i Gminy w przedmiocie przedkładanych raportów z monitoringu, stanowić będą również podstawę sporządzenia oceny wdrożenia Planu sporządzanej na zakończenie okresu planowania.

2.0. Sposoby oceny planu rozwoju lokalnego.

Ocena Planu Rozwoju Lokalnego dokonana zostanie po zakończeniu okresu, który objęto procesem planowania. Ocena zostanie dokonana na poziomie wewnętrznym przez zespół wdrożeniowy składający się z pracowników Urzędu Miasta i Gminy. Wyniki tej oceny zostaną przedłożone Burmistrzowi. Ponadto ocenie poddany będzie przebieg poszczególnych procesów inwestycyjnych. Zakłada się, iż ocena wewnętrzna zostanie przeprowadzona w I kwartale 2007 roku, a jej wyniki zostaną przedłożone Burmistrzowi Miasta i Gminy Chorzele w terminie do 31 marca 2007 roku. Następnie wyniki oceny oraz dokumentacja przebiegu wdrażania Planu zostanie przedłożona Przewodniczącemu Rady Miasta i Gminy przez Burmistrza Miasta i Gminy w terminie do 15.04.2007r.

Ocena w szczególności winna zawierać:

- rzeczywiste daty rozpoczęcia i zakończenia poszczególnych projektów,
- sposoby zarządzania projektami po ich zakończeniu,
- potwierdzenie kosztów projektów,
- potwierdzenie społeczno – ekonomicznych założeń.

Ocena stanowić będzie podstawę sporządzenia Planu Rozwoju Lokalnego na kolejny okres programowania.

X. PROMOCJA PLANU.

Informacja o postępach w realizacji Planu Rozwoju Lokalnego to istotny element dialogu społecznego władz miasta i gminy – jako beneficjenta funduszy strukturalnych i społeczności lokalnej, która odnosić ma bezpośrednie korzyści z realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. Jest to również forma kontroli społecznej nad stanem realizacji Planu.

W celu zapewnienia sprawnego przepływu informacji z Urzędu Miasta i Gminy do mieszkańców, proponowane są działania promocyjne w postaci:

- prezentacja w prasie lokalnej i centralnej oraz w mediach elektronicznych,
- prezentacja treści podczas spotkań z mieszkańcami gminy w tym szczególnie z przedsiębiorcami, rolnikami,
- prezentacja efektów planu podczas konferencji prasowych i wizyt dziennikarzy w terenie,
- tablice reklamowe umieszczane w miejscach realizacji poszczególnych zadań (projektów),
- stałe tablice pamiątkowe umieszczane na miejscach powszechnie dostępnych na terenie zrealizowanego projektu (zadania).

Materiały źródłowe:

1. Plan Rozwoju Powiatu Przasnyskiego na lata 2004-2013.
2. Dane źródłowe - Główny Urząd Statystyczny.
3. Dane źródłowe - Powiatowy Urząd Pracy.
4. Dane źródłowe - Starostwo Powiatowe w Przasnyszu.
5. Dane źródłowe - Urząd Miasta i Gminy Chorzele.
6. Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2002 roku, Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa 2003.